

Kerstboek

Het licht schijnt overal

Uitgeverij Ploegsma Amsterdam

Kerstboek

Het licht schijnt overal

*Boek voor Kerstmis en de dagen daarna
onder redactie van Jac. J. Sinnema en met bijdragen van*

*Aja Bloem
Werner Daniëls
Gertie Evenhuis
Maria Graft
A. Hamaker-Willink
H. Kernkamp-Biegel
J. N. Reyers-Soeters
Wijnie Schouten
Sjoerd Vreijnsman
Katja Vriesin
C. Wilkeshuis*

*Omslag en illustraties van
Bab Siljée*

Uitgeverij Ploegsma Amsterdam-mcmlxx

Woord vooraf

Beste meisjes en jongens,

Het is nu de twintigste keer dat dit boek verschijnt. Heel veel kinderen, wel enkele honderdduizenden voor jullie, hebben het van hun ouders of op school, zondagsschool of club gekregen en het daarna gelezen en ermee gewerkt. In heel wat boekenkastjes is zeker een exemplaar terug te vinden.

Door de jaren heen is de inhoud natuurlijk steeds veranderd, maar het is altijd een kerstboek gebleven. Nu is het dit jaar voor het eerst een boek voor Kerstmis en de dagen daarna. Behalve verhalen zijn er ook weer puzzels, knutselwerk, spelen en recepten in opgenomen. Bovendien vind je er een prijsvraag in. De inzenders van het beste werk krijgen een boek.

Iets nieuws is verder dat je aan de hand van dit boek alles zelf kunt organiseren en regelen. En vader, moeder, broers, zusjes en andere familie, ook vriendjes en vriendinnetjes, willen je dan zeker helpen om de dagen aan het eind van het jaar tot echte feestdagen te maken. Maar er is nog iets anders. Een heel bekende naam zullen jullie niet tegenkomen: Mevrouw D. A. Cramer-Schaap. In de loop van de jaren heeft Mevrouw Cramer een groot aantal verhalen voor 'Het licht schijnt overal' geschreven; maar ze heeft ook puzzels en opgaven bedacht en al het ingezonden werk bekeken en beoordeeld. Voor het eerst doet zij niet meer mee. Iedereen zal begrijpen hoe jammer wij dit vinden. Wij danken Mevrouw Cramer heel hartelijk voor alles wat zij met zo'n enthousiasme voor ons kerstboek heeft gedaan.

We hopen dat 'Het licht schijnt overal' jullie in de nieuwe vorm ook zal bevallen en dat je er veel aan zult hebben. Veel plezier ermee!

Jac. J. Sinnema
Uitgeverij Ploegsma

Viering van kerstavond

A. Hamaker-Willink en Wijnie Schouten

Vieren met versieren

Kerstfeest is een fijn feest. En daarom trachten we er ieder jaar opnieuw iets moois van te maken.

Een belangrijk onderdeel zijn ook de versieringen. Sommige daarvan moeten we kopen, maar veel andere kunnen we heel goed zelf maken. Probeer het maar.

Kerstboomversierselen

Bekijk om te beginnen de tekeningen eens; er is allicht iets bij wat je mooi vindt en waarvoor je nog wel materiaal in huis hebt.

Slingertjes kun je met een beetje fantasie op zoveel verschillende manieren maken, dat ik er jullie maar een paar hoeft te beschrijven. Je kunt er dan zelf nog meer bedenken.

Het papieren schakel-slingertje (1) is heel gemakkelijk te maken. Je knipt van verschillende kleuren papier reepjes en die plak je volgens het voorbeeld in elkaar. Het tweede papieren slingertje is gemaakt van telkens twee plakfiguurtjes, in hartvorm op elkaar geplakt. Rode hartjes om een gouden draadje staat bijzonder feestelijk (2). Het volgende slingertje (3) is gemaakt van stukjes helder gekleurd papier, om en om aangeregen met stukjes van limonaderietjes. En je kunt er natuurlijk ook een maken van deze stukjes én gekleurde kralen. Wie dicht bij een bos woont en dus dopjes van beukenoten kan vinden, kan ze om en om met een paar kralen tot een heel bijzondere versiering maken (4). Een aardig *klokje* is te maken van stevig vouwblaadjespapier of van lampekappenpapier, waar je een cirkeltje van knipt. Uit dat cirkeltje knip je een „taartpunt” en dan plak je – of naai je bij stug papier – de twee randen aan elkaar. Maak een klepel van een stukje macaroni en een kraal (5). Het driedelige klokje (6) wordt op dezelfde manier gemaakt.

Het *wiegje* maak je van een halve notedop. Het bedje wordt van vloeipapier gevouwen, het kopje is een roze kraal op een lucifer gestoken, of een propje vloeipapier op een lucifer geplakt. Vraag je vader maar of hij heel voorzichtig een paar gaatjes boort in de rand van de notedop; dan kunnen daardoorheen de lintjes worden geschoven waaraan het wiegje kan hangen en door een duwtje van je vinger lekker kan schommelen in het groen (7).

Aardige dingen om in de kerstboom te hangen kun je gemakkelijk maken, omdat de natuur er ons al een paar levert. Neem bijvoorbeeld eens een takje elzeppen, een lampionnetje, enige tot een kransje geregen meloenpitjes, een denneappel of een papaverzaaddoos, die je iets verzilvert of verguldt (8). Ook een wat grotere dennekegel (9) of een paar rietpluimen (10), die je even met de zilverkwas aantikt, geven een mooi effect.

Tafelversieringen

Al enige tijd voor Kerstmis kun je in het bos allerlei dingen gaan zoeken, die je bij het versieren kunt gebruiken – zoals: mooie gave afgevallen eikebladeren, bemoste takjes van de lariks, beukenootdoppen, denne- en sparappels en misschien zelfs hier en daar nog een paar takjes met besjes. Ook in de tuin kun je misschien wel iets van je gading vinden, zoals rozebottels, takjes van hulst en takjes van andere groenblijvende heesters.

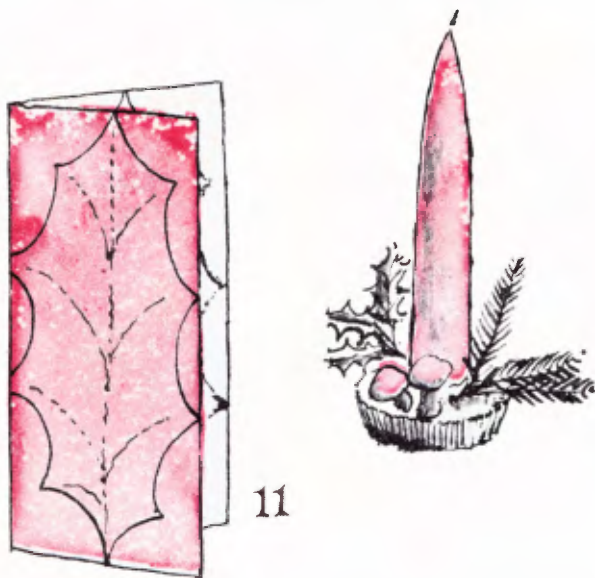
En als je in de stad woont en niet naar het bos kunt, kun je voor weinig geld al wat kleine versierspulletjes kopen.
Wat kun je hiervan allemaal gaan maken?

Kerststukjes. Je kunt heel fijne maken als je een paar bloemen hebt (een paar chrysanten die al wat oud zijn geworden en nog goed bruikbaar). Je neemt een plat bakje of schaalpje en zet daarin een fakirbed (bloemprikker). Nu steek je daar de enkele bloemen in en daaromheen wat takjes, rozebottels en denneappels. Als een denneappel niet erg mooi is, kun je hem zelfs wel rood of wit verven en dat staat ook erg goed. Als je prikker flink groot is, kun je er misschien ook nog een kaars bij zetten. Probeer het maar eens. Na wat oefening zul je verbaasd zijn over het resultaat.

Menukaartjes. Van mooie grote gave eikebladeren kun je voor de kerstmaaltijd een menukaartje of een naamkaartje maken. Je wast de bladeren heel voorzichtig af met wat warm water en droogt ze daarna tussen keukenrolpapier. Met een witte viltstift kun je nu het menu er netjes opschrijven. Je moet wel klein schrijven, maar als het klaar is en je legt op ieder bord zo'n mooi blad als menukaart, dan zul je de verraste gezichten eens zien!

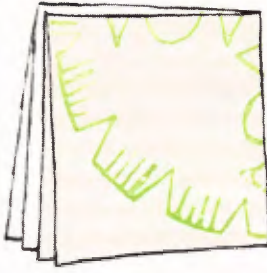
Nog een manier om een fijne menukaart te maken is de volgende. Je tekent op karton een hulstblad na, zo groot dat het hele menu erop kan staan (11). Vouw nu het karton zo, dat je als je het blad uitknipt een blad hebt dat je kunt opvouwen. Aan de binnenkant schrijf je nu het menu, en op het bovenblad teken je de nerven van het blad met dunne lijntjes. Als je groen of rood karton kunt krijgen, geeft dat nog wat extra kleur.

Kandelaars. Voor het maken daarvan heb je nodig per kandelaar: 1 aluminiumbakje met een middellijn van 9 cm en een diepte van $1\frac{1}{2}$ cm (zogenaamde tartaarbakjes) – 2 eetlepels opgehoopte gips – 1 kaars van ongeveer 18 cm – een beetje vaseline of iets dergelijks – en om te versieren wat besjes, een takje van de kerstboom of een kunstpaddestoeltje. Verder: een grote schaal of kom, een krant, een eetlepel en een stokje om te roeren. Hoe ga je te werk?

Leg de krant uit op tafel. Zet er de kom op en doe in de kom de beide opgehoopte eetlepels gips per kandelaar. Nu de kaarsen aan de onderkant ongeveer 2 cm met vaseline vet maken. Bij het gips doe je daarna per kandelaar drie lepels water. Roer het gips met het water goed dooreen tot je een mooi glad „beslag” hebt. Met dit beslag ga je de tartaarbakjes vullen, met een bergje erop. Als de kom leeg is, moet je hem meteen, met de stok en de lepel, onder de lopende kraan zetten; anders wordt het gips hard en dan is het moeilijk van de schaal af te krijgen.

In ieder bakje druk je nu voorzichtig een kaars. Even vasthouden tot de kaars vanzelf blijft staan. En nu moet je vlug, voordat het gips hard is, er de takjes en besjes insteken, en als je dat graag wilt, meteen wat glitter over het gips strooien. Wanneer het gips hard is, heb je heel fijne kandelaars, die je lang kunt gebruiken. Want als de kaars op is, kun je er weer een andere inzetten. Nog een manier om een kandelaar te maken, is de volgende.

12

13

Heb je een kaars? En een rode sterappel en een stuk vierkant wit papier? Welnu, vouw dan dat witte papier een paar maal dubbel en knip er met een schaar allerlei figuurtjes in of franje eraan. Als je het papier openvouwt, sta je verbaasd over het mooie patroon: het is net kantwerk geworden. En dit kanten kraagje, of een kraagje met geknipte franje, leg je over de rode appel, waarin je in het midden een gaatje hebt gemaakt waarin de kaars past (12). Heel veel plezier zul je ook hebben van de appelmantjes (13), die je op dezelfde manier begint te maken als die 11 laat zien. Maar in plaats van een kaars erin, zet je een noot erop, die je met een prikkertje vastzet op de appel, nadat je eerst weer een kraagje van papier hebt geknipt. Het middelste appelventje heeft een kraag van gedroogde appeltjes en een hoedje van een gedroogde abrikoos. En nummer drie krijgt een muts van een gedroogde pruim en armpjes van pruim. De armen van de eerste appelman zijn gemaakt van pinda's. Ze hebben voetjes van amandelen, die je, als ze eenmaal op hun plaats staan, er gewoon onder schuift. Het middelste appelmantje hangt, en de draad die door zijn hele lijfje gaat wordt vastgehouden door twee stokjes, waardoor de draad niet losschiet. Het lijkt misschien moeilijk, maar met een paar stokjes en een stevige draad aan een lange stopnaald krijg je het best voor elkaar.

Kerstlekkernijen

Het is leuk zelf wat snoeperijen te maken voor de kersttijd. Hier zijn een paar recepten van lekkernijen uit Zweden.

Julknäck (kerstkandij)

Je hebt nodig: 50 gr. amandelen – 2 dl suiker – 2 dl stroop – 2 dl slagroom – 2 lepels boter of margarine – papieren vormpjes.

Hak de amandelen, gepeld of ongepeld, zo fijn mogelijk. Doe ze met de suiker, de stroop, de slagroom en de boter of margarine in een pan met dikke bodem. Laat dit mengsel 35 à 40 minuten koken. De kooktijd hangt af van de kooktemperatuur en van de tijd waarin het mengsel aan de kook komt. Het beste is het als het zo langzaam mogelijk aan de kook komt. Roer het mengsel af en toe, zodat het niet aanbrandt. Neem een proef wanneer het dik begint te worden. De temperatuur ervan moet ongeveer 125° bedragen. Laat een kleine hoeveelheid ervan in koud water vallen om te zien of het niet te zacht, niet te hard of niet te taai is. Leg intussen de papieren vormpjes klaar en vul ze met het mengsel, dat, wanneer het koud is, gegeten kan worden. De Zweedse kinderen zijn er dol op.

Ristopper (rijsttoppen)

Hiervoor heb je nodig: 200 gr. kokosvet – 2 dl poedersuiker – 2 lepels cacao – 2 dl geroosterde rijst (rice crispies) – (vanillesuiker) – papieren vormpjes.

Smelt het kokosvet en vermeng het daarna met de poedersuiker en de cacao. Roer dit mengsel even om en doe er dan de geroosterde rijst bij. Voeg eventueel wat vanillesuiker toe. Doe de massa in „toppen”, dat zijn puntvormige figuren, of in papieren vormpjes.

Mockagodis (mokkalekkernij)

Zet hiervoor klaar: 5 dl suiker – 1 dl stroop – 1½ dl sterk koffie-extract – 2 pakjes vanillesuiker.

Meng de suiker, stroop en koffie door elkaar in een pan met dikke bodem. Kook dit mengsel heel langzaam op en roer af en toe, totdat de suiker is opgelost. Laat het daarna verder koken zonder erin te roeren (de temperatuur moet ongeveer 125° bedragen). Schenk de massa, wanneer deze dik is, op een bakblik. Strooi de vanillesuiker erover. Vouw met een mes de kanten naar het midden, zodat de vanillesuiker kan doordringen. Laat het geheel koud en hard worden. Snijd het dan in stukken. Wikkel deze stukken eventueel in kleurig papier.

Goed sjabbat

Hoort ze voetstappen op de trap? Moeder doet de deur van de kamer open en kijkt luisterend naar beneden in de donkere ruimte van het trapgat.

Ja, beneden klinken voetstappen.

Nu weet ze genoeg. Ze laat de deur op een kier staan en roept tegen de kinderen: „Vooruit jullie! Naar bed! Je vader komt eraan en je weet dat hij moe is. Toe. Ruth en Benjamin! En waar zit Yitchak? Schiet op alsjeblieft!”

Yitchak zit onder de tafel te spelen met een stompje kaars.

„Hé moeder!” roept Mosjé. „Kijk die jongen nu eens! Hij heeft een stuk kaars en lucifers! Geef op Yitchak, geef op, zeg ik je!”

Maar Yitchak merkt nu pas dat zijn speelgoed waardevol is. Hij grist met zijn ene hand het stuk kaars en met de andere hand de lucifers van de vloer en stevig klemt hij ze tegen zich aan. Mosjé is al onder de tafel gedoken.

„Schlemiel van een jongen! Moeder, kijk nou eens!” roept hij.

Maar moeder duwt juist Ruth en Benjamin het trapje op, dat de woonkamer met de zolder verbindt. Benjamin jammert en zeurt en probeert Ruth, die hem voorbij wil lopen, tegen te houden.

„En nou alsjeblieft voorzichtig! Moeten er ongelukken van komen?” waarschuwt moeder.

„Hou op met dat gezeur, Benjamin!”

Vader is de kamer binnengekomen en kijkt rond. Hij zegt niets.

Mosjé heeft juist Yitchak onder de tafel vandaan gesleept en pentert de kaars en de lucifers uit zijn sterke knuisten. Yitchak gilt het uit van woede. Maar Mosjé is al ruwzalf en kan zijn kleine broertje wel aan.

Als hij zijn vader ziet staan, roept hij tegen Yitchak: „Hou je gezicht. Je ziet toch wel dat vader er is en dat hij moe is?” En dan sissend tussen zijn tanden: „Geef op die kaars, rotjong, en ga naar boven.” Hij neemt de jongen onder zijn arm en zet hem op de derde tree van de trap.

„Je bent zelf een rotjong!” roept Yitchak en kijkt met zijn donkere ogen zijn broer woedend aan. Dan opeens smijt hij de kaars door de kamer.

„Rot-Mosjé!” scheldt hij.

Mosjé loopt bedaard naar het stompje kaars toe, raapt het op en legt het op tafel.

Vader Naftali heeft de ruzie tussen de jongens gezien. Hij kijkt de kleine woedende Yitchak na en glimlacht. Zijn Yitchak, zijn zoon! Dan kijkt hij naar Mosjé die het stompje kaars op tafel heeft gelegd en nog namompelt:

„Zo'n kleine gannef!”

Naftali geeft Mosjé een kloep op zijn schouder. „Het is nebbig, een gannef.” Maar hij bedoelt eigenlijk te zeggen: „Jij bent mijn zoon, mijn oudste zoon.” Dan gaat Naftali naar de trap, stommelt naar boven en een voor een zegt hij zijn kinderen welterusten.

Als hij weer beneden komt, ploft hij neer op een stoel en plant zijn ellebogen op de tafel. Dan legt hij zijn hoofd in zijn handen en zucht diep.

Moeder komt stommelend het trapje af. Ze veegt met een vermoedelijk gebaar het haar uit haar gezicht en zegt: „Dag Naftali, ik kom zo.”

Dan haast ze zich naar het kleine keukentje en komt even later terug met een bord dampend eten, dat ze voor haar man neerzet.

Naftali valt erop aan als een hond op een bak eten. Hij kijkt niet op. Zijn gegroefd, verweerd gezicht en zijn zorgelijke ogen vertellen van het zware leven dat hij heeft om dag in dag uit wat met zijn handel te verdienen voor zijn gezin. Nu handtek hij in fruit.

Even kijkt hij op. De ergste honger schijnt gestild te zijn.

„Je kunt morgen niet naar school, Mosjé,” zegt hij en veegt zijn mond af. „Je moet mij morgen helpen.”

Mosjé knikt.

Zijn vader eet verder.

O, hij heeft al zoveel handeltjes gehad, maar steeds probeert hij weer wat anders. Iedere handel zal hem méér geld in het laatje brengen, tenminste, dat hóópt hij. Hij droomt ervan zijn vrouw en zijn kinderen nog eens een groot huis te geven en goed eten en mooie kleren. En weg te gaan uit dit deel van de stad, waar ze als joden in de veel te kleine huisjes op elkaar gepakt zitten en waar het altijd stinkt. En Mosjé, zijn zoon, zal mogen studeren aan de universiteit. Ja, zijn Mosjé naar de universiteit! Want rabbi Chaim heeft gezegd: „Mosjé kan goed leren. Hij kan knap worden, heel knap, die Mosjé van jou, Naftali.” Ja, dat heeft de rabbi zelf gezegd. Maar Mosjé is al twaalf jaar en hij is nog steeds op het kleine rabbijnsschooltje, leert uit de talmoed, maar niet zoveel meer.

„Ik heb een mooi partijtje sinaasappels op de kop getikt,” zegt vader. „En weet je . . .” zijn gezicht licht op, „een echt mooie partij, goeie sinaasappels. Echt voor de feesttijd. Daarvan zullen de mensen genieten.”

Mosjé knikt. Hij moet vaak verzuimen om vader te helpen. Mosjé vindt dat niet erg. Hij droomt de droom met zijn vader mee. Als hij eenmaal van school af is, kan hij vader iedere dag helpen. Dan zullen ze een zaak beginnen en geld verdienen, veel geld. Dan zullen ze verhuizen en de mooiste winkel kopen in de drukste straat van Warschau. Moeder zal hulp krijgen en Ruth, Benjamin en Yitchak zullen mooie kleren hebben en fijn speelgoed. Ze zullen buiten kunnen spelen en plezier hebben en op een echte school gaan om te leren. Vader zal knechten hebben in de winkel en hij zal zelf 's morgens vroeg niet meer naar de veiling hoeven te gaan. Dan zal Mosjé student worden en later dokter . . . Ja, dokter . . .

„Zo, dat was dat,” zucht vader voldaan. Mosjé schrikt op uit zijn gedroom. Vader heeft met een klap de vork op zijn bord gelegd. „Dat zal morgen fijn verkopen worden. Prachtige sinaasappels en we verkopen ze niet duur. 't Zal druk worden aan onze kar, dat zul je zien! Want luister, mijn zoon . . .,” en Naftali buigt zich voorover naar Mosjé, hij heft zijn vinger op, „luister mijn zoon, onthoud dat voor je leven. Je moet goeie spullen verkopen, je moet de mensen er plezier mee doen. Ze moeten ervan kunnen genieten want morgen vieren ze kerstfeest, het feest van Jezus. Maar ik zeg je: de profeten hebben gedroomd van de Messias. Dan zal het goed leven, goed wonen zijn . . . Dan zal ieder zitten onder zijn eigen wijnstok en vijgeboom, dan zullen de zwaarden tot snoeimessen omgesmeed worden, dan . . . Nou ja, ik weet dat niet zo goed als rabbi Chaim, maar dat komt, mijn zoon! Maar weet je, 't komt nóóit als wij de mensen zouden beduvelen, nooit van z'n leven. Daarom ben ik zo blij met die partij prachtige sinaasappels. Laat de mensen maar feest vieren.”

Mosjé heeft naar zijn vader geluisterd. Hij kijkt naar het gegroefde gezicht. Eigenlijk . . . eigenlijk zou vader best rabbi kunnen zijn als hij zo praat.

Dan opeens moet Mosjé grinniken. Zijn vader rabbi! Hij zou de jongens nooit baas kunnen, hij is veel te goed. Dat zou mooi worden in het schooltje!

„Wat zit jij te grinniken?” vraagt vader.

„O, zo maar,” antwoordt Mosjé. „Wilt u koffie?”

„Goed jongen, geef me maar een bak koffie, dat zal een mens goed doen.”

Terwijl Mosjé naar de keuken loopt, komt moeder al binnen met de koffie. Zwijgend zet ze drie grote bekers neer. Mosjé is niet gewend dat moeder veel zegt. Maar wacht maar eens als ze mooie kleren aan heeft en mooi gekapt is . . . Dan kan hij trots zijn op zijn moeder! Gek . . . al dat gedroom komt natuurlijk door wat de rabbi vanmorgen verteld heeft over wat de profeten hebben gedroomd, óók over het rijk van de shalom. Ja, dáár ziet hij vader en moeder en de kleintjes. En zichzelf als dokter.

Opeens hoort hij de rabbi zeggen: „Dan zullen de blinden zien, de doven horen en de lammen springen.” Maar . . . Heeft hij hen dan beter gemaakt of . . . is het dan juist niet meer nodig? Wie maakt het rijk van de shalom . . . ?

„Mosjé, naar bed”, hoort hij moeder zeggen. Mosjé staat op. Hij wil wel want dan kan hij in bed verder dromen.

Maar in bed moet hij opeens weer aan iets anders denken. Vanmiddag heeft hij met Mark door de straten van Warschau geslenterd. Overal was feestversiering, overal was feestverlichting. Mark weet veel van het kerstfeest. Mark is geen jodenjongen, zoals hij. Mark is een goy. En hij is op de school van de christenen. Toen zei Mark opeens: „Jezus was ook een jood.” „Bestaat niet,” had Mosjé gezegd, al wist hij dat het waar was. Maar Jezus kon immers nooit een echte jood geweest zijn. „Nou en of,” zei Mark toen weer. „Jezus was een rabbi.” „Niks van waar, zou hij wel willen!” „Van jou snap ik ook niks,” zei Mark. „Is het dan zo erg dat Jezus een jood was? Ik dacht dat je dat wel mooi vond.” „Dat Jezus van de christenen zeker!” lachte Mosjé schamper. „Nou, dat was geen echte jood hoor! En helemaal geen rabbi.” „En wij geloven dat Jezus de Messias was en julle . . .” „Nou wat: en jullie . . .” had Mosjé gevraagd. „Jullie geloven dat niet.” „Nee, natuurlijk niet,” zei Mosjé bits. „Jullie weten niet eens wat de Messias is. Dat had je maar eens moeten

horen van rabbi Chaim. Als de Messias echt gekomen was, nou, dan zou je eens wat hebben gezien! Dacht je dat wij dan in zo'n rotbuurt woonden en zo arm waren als de ratten? Dacht je dat mijn vader dan zo moest sappelen om een beetje geld te verdienen? Dacht je dat we dan altijd zo gepest werden? Dacht je dat er dan altijd weer zoveel joden doodgemaakt werden? Moet je maar eens naar rabbi Chaim luisteren, die weet wel wat anders te vertellen." Mosjé had zo geschreeuwd dat Mark ervan geschrokken was. „Joh, houd je een beetje koest!" had hij gezegd. Mosjé had verschrikt om zich heen gekeken en toen naar Mark. „Nou ja," had hij toen vergoelijkend gezegd, „jij kunt het ook niet helpen hoor."

Mosjé keert zich om en om in bed. Gelukkig was Mark niet boos geworden. Want hij is veel te blij dat Mark zijn vriend wil zijn. . .

Eindelijk, eindelijk valt Mosjé in slaap.

„Enkel sap! Enkel sap!”

Mosjé overschreeuwt alle andere kooplieden, „Gegarandeerd, enkel sap! U wilt er ook tien? Twee, vier, zes, acht, tien heerlijke sapsinaasappels voor meneer. Wie volgt? U ook tien mevrouw? Goed voor uw kindertjes! Ja mensen, je moet vlug zijn, want we zijn zo los.”

Heeft Naftali gelijk gehad of niet? Het zijn echt prachtige sinaasappels!

De kleine man verkoopt wat hij kan, vertelt er grappen tussendoor, laat de mensen lachen, zodat er nog meer komen die luisteren en meteen kopen. Ze doen geweldige zaken, Naftali en Mosjé, en ze weten dat de mensen tevreden zullen zijn. De morgen is nog niet eens om en de helft van de kar is al leeg. Ze komen los vandaag, en dat betekent ook nog een goede winst!

Aan het eind van de morgen komt Mark ook. Nu kunnen ze nog vlugger helpen. Naftali en Mosjé aanprijzen en verkopen, Mark afrekenen . . .

Maar een paar kramen verder staat een andere koopman met sinaasappels. Hij heeft de handel daar bij Naftali de hele morgen al met afgunst aangezien. En hij is zo grimmig geworden dat hij zelf vergeten is zijn koopwaar goed en vrolijk aan te prijzen. Daarom lopen nog meer mensen zijn kraam voorbij en gaan naar de kar van Naftali. Woedend wordt hij, wacht maar, wacht maar! Hij zal die jood eens . . . Al die mensen zijn gek. Die jood is niet eens te vertrouwen, hij besjoemelt de mensen maar wat met zijn geklets en zijn praatjes. Moet je dat nu toch eens horen! Niemand komt hier verder meer aan bod! Hij hoort de stem van Naftali, dan hoort hij de mensen lachen. Hij ziet hoe de handen van Naftali en Mosjé naar sinaasappels graaien om maar zo snel mogelijk te helpen, hij ziet mensen met zakken vol weglopen.

Dan komt er een man voorbij die hij kent. Há, wacht eens . . . „Hé, luister eens!”

De man komt naar de koopman toe.

„Wil jij wat verdienen? Tien piek?”

„Wat moet je gedaan hebben?”

„Zie je dat joodje daar? Die bederft mijn zaken. Die moet weg! En als het jou lukt hem vóór de middag hier van de markt te pesten, verdien je tien piek!”

De koopman heeft fluisterend gesproken, druk gesticulerend en af en toe in de richting van Naftali wijzend.

„O, dat joodje pak ik wel even, dat is zo gebeurd!” zegt de man. „Kom op, heb je een paar rotte sinaasappels?”

De koopman bukt onder zijn kraam, scharrelt wat in een paar kisten en komt weer boven met een paar slechte sinaasappels.

Voordat de man zich omkeert, grijnst hij nog even tegen de koopman en zegt: „Let nu maar eens op en leg je tien piek vast klaar.”

Langzaam slentert hij in de richting van de kraam van Naftali. Even wacht hij tot het weer flink druk is. Dan wringt hij zich tussen de kopers door naar voren en schreeuwt boven iedereen uit:

„Zo vader, nou heb ik je . . . Mij kun je niet belazeren!”

Hij gaat breeduit tussen de mensen staan, de rotte sinaasappels aan iedereen tonend. Er valt opeens een grote stilte. Dan gaat hij verder:

„Ik dacht vanmorgen: kom, laat ik voor de feestdagen bij Naftali maar eens wat sinaasappels kopen, vertrouwd adres. Ja ja, net zoals jullie dachten,” gebaart hij om zich heen.

„Maar pas op, als je straks thuiskomt zul je het wel merken. Zure krengen zijn het en rotte zitten er ook tussen. Moet je maar eens kijken. Ja, het lijkt wel wat hè, als je ze zo op die kar ziet liggen. Maar pas op. Niet te eten. Laat je feestdagen niet verknoeien, mensen, door deze vieze rottingen. 't Is rommel! Rommel!”

De mensen kijken wat geschrokken rond. Sommigen lopen weg.

Mosjé is vuurrood van woede en verontwaardiging geworden en komt op de man af.

„Maak dat je weg komt, lelijke leugenaar! Je bent hier nog helemaal niet geweest! Je liegt! Je liegt het!

Meteen krijgt Mosjé een slag midden in zijn gezicht.

„Waar bemoei jij je mee, aap van een jongen. Ik heb het tegen die vader van je. Hè, lelijke schlemiel, wat zeg jij? Rotte zure sinaasappels verkopen, hè, dat kun je! De boel oplichten! Vuile jood! Jullie zijn niet te vertrouwen, geen van allen, dat hele soepie daar bij jou in de buurt niet!”

De meeste mensen zijn nu doorgelopen. Een paar nieuwsgierigen staan nog te kijken, enkelen ginnegappen. Die mogen dat wel. Als de man dat ziet, neemt hij zijn kans waar.

„Toe, geef hem er van langs! Weg met die vuile jood!”

En meteen smijt de man één van de rotte sinaasappels in het gezicht van Naftali. Dan geeft hij een trap tegen de kar, zodat de sinaasappels naar alle kanten over de grond rollen. Een paar jongens graaien er enkele bij elkaar.

„Ha, toe maar jongens!” brult de man. „Allemaal gratis, allemaal voor niks!

Het tumult wordt heviger! Een paar oudere mannen rukken aan de kisten. Nog meer sinaasappels rollen op de grond. Nu komen er veel mensen toelopen.

Dan opeens richt de man zich weer tot de omstanders en schreeuwt:

„Dit is zijn verdiende loon. Hij dacht met wat grappen en een vroom gezicht aan ons Kerstfeest te verdienen, maar wij laten ons niet door een jood voor de gek houden. Pak hem! Mannen, pak hem!”

Nog groter wordt het tumult. Steeds meer mensen gaan zich er nu mee bemoeien. De klanten hebben al lang de benen genomen, de schreeuwers zijn overgebleven. Weer krijgt de kar een trap.

„Goed zo! Goed zo!” wordt er geroepen. „Weg met die hele kar!”

Het zeildoek wordt naar beneden gerukt.

Basche de hond, die al de hele tijd heeft staan blaffen, rent nu op een van de mannen af.

Maar dan krijgt hij ook een trap.

„Weg, vieze joden hond!”

Het dier vlucht kreunend en jankend met een opgetrokken poot en de staart tussen de achterpoten weg.

Naftali, de vrolijke koopman van zoëven, is nu een klein verschrikt mannetje, dat tracht van zijn kar te beschermen wat er nog te beschermen valt. Mosjé probeert nog op te rapen wat hij kan.

Wilder, steeds wilder gaat het toe bij de kar van Naftali. Steeds meer scheldwoorden worden naar zijn hoofd geslingerd. De man die begonnen is, probeert nu bij Naftali te komen, maar dan grijpt Mosjé het geldkistje en de hand van zijn vader en trekt hem weg.

„Kom mee, vader, kom mee!” Ze vluchten weg tussen de kramen door en als twee bange verschrikte vogels zitten ze een poosje achter een schutting van een braakliggend terrein.

Naftali ziet krijtwit. Mosjé heeft zijn handen gebald, zijn lippen houdt hij stijf op elkaar geperst. Na een kwartiertje schijnt het rumoer wat geluwd te zijn. Nu Naftali er niet meer is, zijn de mensen afgedropen en de man kan bij de koopman zijn tien piek halen.

„Ga mee,” zegt Naftali na een poosje. „Ga mee, jongen, we moeten terug.”

Bij de kar staan nog een paar jongens. Ze gappen de sinaasappels, die hier en daar nog op de grond en tussen de kisten liggen. In de andere kramen zijn de kooplui te druk om naar dat joodje om te kijken. Zoiets gebeurt toch wel meer?

Triest staan ze bij de kar, die aan de zijanten in elkaar getrapt is en het gescheurde zeildoek. Ze proberen de kapotte kisten weer wat op te stapelen. Ook Basche komt weer aansluipen, de staart nog steeds tussen de poten. Zo is hij geschrokken. Hij legt de kop op de handen van zijn baas en kijkt hem aan alsof hij wil zeggen:

„Moesten ze ons weer hebben, Naftali?”

Mosjé kijkt om zich heen. Waar is Mark? Mark hebben ze niet meer gezien en hij komt ook niet meer terug . . .

Zwijgend blijven ze nog een uurtje staan, maar veel verkopen ze niet meer. Wie koopt er nu aan zo'n gamele, wrakke kar! Los komen ze niet, en de winst wordt verlies.

„Het wordt tijd Mosjé, kom maar mee, we moeten vanavond nog naar sjoel.”

„Ja, dat is waar, het is vanavond sjabbatavond. Anders is het de mooiste avond van de week. Maar nu? Wat zal moeder zeggen?”

Het is alsof Naftali de gedachte van de jongen raadt.

„We zeggen nog maar niets tegen moeder. We doen als op andere sjabbatavonden. We zetten de kar in de schuur, verkleden ons, en gaan dan naar sjoel.”

Maar het is alles gemakkelijker gezegd dan gedaan. Een van de wielen loopt niet meer goed. Met veel moeite krijgen ze de kar langzaam een eindje vooruit. Trekkend en duwend en ondertussen de kisten tegenhoudend gaan de door de straten op huis aan.

„Vuile christenen!” scheldt Mosjé voor zich uit. „Rotzakken zijn het! En die vieren morgen het feest van de Messias!” Dan lacht hij schamper. Als het de Messias van rabbi Chaim was, nou, dan zou je wel eens wat anders zien. Kun je even zien dat het niet waar is en dat de Messias niet gekomen is. Laat ze maar feestvieren met hun Messias! Maar als Hij komt! Als Hij komt! Nou, dan zal het wel anders zijn. Dan zal het zo zijn als rabbi Chaim heeft verteld. Wacht maar! Dan zal er shalom zijn!”

„Wat loop jij toch te mompelen?” vraagt Naftali zacht.

„Die Messias van de christenen is de Messias niet,” zegt Mosjé met klem. „Laat ze maar feestvieren, maar de Messias is het toch niet!”

Naftali loopt zijwendend verder en zucht een paar maal heel diep.

En toch . . .

Als ze uit sjoel komen en de trap opgaan, is het alsof ze het gebeurde van die middag weer kunnen vergeten. „Mmmmmm, ruik eens,” zegt Mosjé.

Ook Naftali snuift de heerlijke geur van het sjabbatmaal diep op. Op zijn gezicht komt

weer een grote brede glimlach. „Goed sjabbat, mijn zoon!”

Als ze binnenkomen, staat moeder al klaar bij de keurig gedekte tafel. Kijk eens hoe ze eruit ziet! Ze heeft een mooie jurk aan, haar haar is naar achteren gekamd en over haar hoofd hangt de prachtige sjabbatsjaal. De kinderen worden nu niet naar boven gestuurd. Als iedere week komt Ruth heel trots met haar mooie jurk naar haar vader toe: „Papa kijk, papa kijk!”

„Goed sjabbat,” zegt Naftali.

„Goed sjabbat, goed sjabbat, goed sjabbat,” klinken de stemmen van de anderen door elkaar. De kleine Yitchak danst om de tafel, maar Ruth is nu vlug op een stoel geklommen en Benjamin staat met opgeheven handjes bij mama om ook maar gauw te kunnen zitten. Ja, nu gaat het beginnen, het feest van de sjabbat, nu gaat het beginnen.

Als de kinderen om de tafel zitten, kijken ze vol spanning naar moeder. Ze heeft de lucifers in de hand. Ze staat voor de kandelaar met de zeven kaarsen die op tafel staat. En dan strijkt ze een lucifer aan. Altijd is er weer de spanning hoever moeder het haalt met die ene lucifer. Yitchak zucht eens heel diep. „Uit,” zegt hij, als moeder de korte lucifer uitblaast. Maar dan neemt ze nog een nieuwe om de laatste twee kaarsen aan te steken. Nog steeds zitten ze heel stil. Nu schijnt het licht van de kaarsen over de tafel en nooit horen ze de stem van moeder zo mooi, dan wanneer ze op sabbatavond haar handen opheft en de zegenwens uitspreekt:

„Geloofd zijt Gij Eeuwige, onze God, Koning der wereld, die ons heilige opdrachten gaf en daaronder ook de opdracht om het Sjabbatlicht te ontsteken.”

Dan neemt vader het glas wijn dat naast zijn bord staat, heft het omhoog en spreekt ook een zegenwens uit. Mosjé kijkt naar vaders hand. Hij trilt nog een beetje, maar vaders ogen lachen. Hij neemt langzaam een slok en geeft het glas door aan moeder. Daarna geeft zij het aan Mosjé. Allemaal nemen ze een slokje, tot de kleinste toe. En allemaal lachen ze en zijn blij. O, Mosjé voelt zich zo fijn nu!

Even later zitten ze heerlijk te eten. Maar steeds moet Mosjé toch even naar vader kijken, en denken aan wat er vanmiddag gebeurd is. Is dat diezelfde man van vanmiddag? Vader lacht met de kleintjes en maakt grappen. De kinderen schateren het uit, maar ondertussen eten ze vlug door, want zoveel lekkers krijgen ze alleen op sjabbatavond. Dit is feest, dit is echt feest, denkt Mosjé.

Opeens . . . Er klinkt gestommel op de trap. Naftali kijkt verschrikt naar Mosjé. Zijn gezicht betreft, zijn ogen worden donker. Wat nu? Mosjé ziet opeens die vreselijke man van de markt weer voor zich. Zou hij . . .

Naftali staat langzaam op.

„Wat is er vader?” hoort Mosjé zijn moeder verschrikt vragen.

Maar vader geeft geen antwoord. Hij loopt naar de deur, rukt hem open en roept: „Wie is daar?”

Uit het donker van het trappat komen twee gestalten naar voren. Het zijn Mark en zijn vader.

Mosjé is opgesprongen. Niemand zegt iets, alleen Ruth verbreekt de stilte. „Goed sjabbat!” zegt ze.

„Kom binnen,” zegt vader, afgemeten. „Wat komt u doen?”

Moeder kijkt het alles met verbaasde ogen aan. Ze begrijpt er helemaal niets van.

Marks vader doet een stap naar voren, hij steekt zijn hand uit en zegt: „Het spijt me, stoor ik u? Willen we vanavond terugkomen?”

„Nee, nee,” zegt Naftali dan en schuift twee stoelen bij. Er is twijfel in zijn stem, want het heeft met vanmiddag te maken, dat is zeker.

Dan neemt de vader van Mark het woord. „Ik zal maar meteen met de deur in huis vallen,” zegt hij. „Ik heb alles van Mark gehoord. Het is heel erg! Héél erg! Ik weet het . . . Het wordt u en alle joden hier in de buurt altijd weer moeilijk gemaakt. Ik . . . ik

geef het toe, ik heb me er nooit mee bemoeid. Maar nu ik dit hoorde van Mark . . . Ik ben een christen, maar ik schaam me dat dit is gebeurd en dat dit telkens opnieuw gebeurt. Ik schaam me dat ik er zo weinig tegen doe. Maar ziet u . . . En ik moet eerlijk zeggen, mijn allereerste gedachte was ook nu weer: bemoei je er niet mee.”

Het is een ogenblik stil. Naftali is gaan zitten, zijn handen steunen op zijn knieën, hij kijkt strak naar de grond.

„Maar weet u,” gaat de vader van Mark dan verder, „morgen is het kerstfeest. Ik was er niet gerust op. Wij geloven dat in Jezus de Messias gekomen is . . .” Dan lacht hij schamper en bitter: „Maar wat moet u daarvan denken? Is het een wonder dat u dat niet gelooft?”

Het gezicht van Naftali wordt wit en zijn ogen richten zich nog strakker op de houten vloer. Hij perst de lippen op elkaar. Mosjé heeft een kleur gekregen en durft niet naar Mark te kijken. Maar ook Mark kijkt strak voor zich uit.

„Nu ben ik met Mark gekomen,” zegt Marks vader zacht, „en ik weet natuurlijk niet of u het goed vindt, maar . . . ziet u . . . ik ben timmerman. Mogen Mark en ik uw kar meenemen om hem te maken? Dan breng ik hem na de feestdagen weer terug.”

’t Is nu heel stil in de kleine kamer. Alleen de kleintjes zitten stilletjes te peuzelen van het sjabbatmaal. Ze kunnen het niet laten, maar ze blijven ondertussen van de een naar de ander kijken . . .

Dan verbreekt Ruth de stilte: „Die oom de kar mooi maken?” vraagt ze en ze kijkt moeder aan.

Nu is het ijs gebroken, ze lachen even. Naftali staat op. Mosjé kijkt in grote spanning toe. „Tja . . . tja . . .” zegt hij dan langzaam. „Weet u wel wat u zegt? Weet u dat u daar last mee kunt krijgen?”

„Dat weet ik,” zegt de vader van Mark nu rustig en zeker, „maar daarvoor zal ik het niet laten.”

Mosjé kan bijna niet meer stilzitten.

„Tja . . . ja . . .” zegt Naftali nog eens.

„Maar,” mengt moeder zich nu in het gesprek, „wat is er nu toch eigenlijk gebeurd? Ik begrijp er niets van.”

Dan kan Mosjé zich niet meer stilhouden en hij begint opgewonden te vertellen wat hun die middag overkomen is. Mark heeft al die tijd nog niets gezegd. Maar de spanning van de eerste ogenblikken is nu ook bij hem geweken. Terwijl Mosjé vertelt, kijkt hij de kamer rond. Hij kijkt naar de tafel, naar de kinderen die er feestelijk uitzien, naar moeder met de mooie sluier over het hoofd . . . Maar steeds komen zijn ogen weer terecht bij de flakkerende kaarsen midden op de tafel. Hij begrijpt het niet . . .

En als Mosjé uitverteld is vraagt hij opeens bedeesd: „Zeg Mosjé, vieren jullie nu tòch kerstfeest?”

„Welnee jongen,” zegt Mosjé, „het is toch sjabbatavond?”

Naftali is weer gaan zitten, zijn gezicht staat weer als aan het begin van de maaltijd, hij zit nu weer rechtop en zegt: „Nee, wij vieren geen kerstfeest. En toch, ik weet natuurlijk niet hoe u erover denkt, maar ik geloof dat dit een teken is van de shalom, van de vrede die komt en waarnaar we allemaal verlangen.”

Hij geeft Mark en zijn vader een hand. „Dank u, dat u dit voor ons wilt doen,” zegt hij blij.

Mark en zijn vader keren zich om, gaan de kamer uit, het portaalje door en stommelen langzaam de donkere trap af.

Dan horen ze opeens een kinderstem luid roepen: „Goed sjabbat!”

„Ja, goed sjabbat!” roept Mark terug. Daarna gaat de deur boven langzaam dicht.

Viering van de kerstdagen

Maria Graft

Kerstviering thuis

Op school, zondagsschool of club heb je misschien al samen met andere kinderen kerstfeest gevierd.

Maar nu het kerstfeest thuis. Dit is ook een echt feest! Daarom is het ook fijn om thuis nog eens het kerstverhaal te lezen. Natuurlijk ken je dit verhaal wel, maar weet je eigenlijk wat voor verhaal het is en hoe het is ontstaan?

We hebben van dit lezen over en luisteren naar het kerstverhaal een korte, gezellige kerstfeestviering gemaakt, samen met je broertjes en zusjes. Misschien willen vader en moeder ook wel meedoen. En zijn er soms logeetjes? Iedereen krijgt een 'rol'. De namen van diegenen die een 'rol' hebben, kun je op de volgende bladzijden invullen.

We hebben gerekend op vijf personen, maar het kunnen er ook meer en ook minder zijn.

Eerst is er een *gesprek*, daarna een *kaarsenspel* en tenslotte volgt het *kerstverhaal*.

Bij het *gesprek* zie je de nummers 1 en 2 staan en daarachter puntjes. Hier kun je de namen van twee kinderen invullen.

Bij het *kaarsenspel* zie je de nummers 1 tot en met 5 met daarachter puntjes. Hier kunnen de namen van vijf verschillende kinderen worden ingevuld. Het kunnen ook minder kinderen zijn: dan leest ieder kind twee of meer versjes. Natuurlijk kunnen dezelfde kinderen meedoen als in het gesprek. Bij het *kerstverhaal* zie je Jozef, Maria, herder, engel (eventueel meer engelen) en verteller staan - ook weer met puntjes erachter. Hier kunnen weer dezelfde kinderen meedoen als bij gesprek en kaarsenspel; zijn er niet genoeg kinderen aanwezig, dan moeten er 'dubbel-rollen' worden vervuld.

Wat je nog meer nodig hebt

voor het *kaarsenspel*: vijf kaarsen - vier kleine (adventskaarsen) en één grotere (kerstkaars). Vergeet de lucifers niet!

Verder kun je de tafel waarop deze kaarsen staan en waaraan jullie zitten natuurlijk nog gezellig versieren.

Kerstspel. Het laatste gedeelte, dus het kerstverhaal zelf, kun je ook met elkaar spelen. Dan moeten er natuurlijk wél voldoende kinderen meedoen, dus: minstens vier. Daarvoor heb je ook kleding nodig, maar daarmee wil moeder je misschien wel helpen. Zo kunnen deze personen eruit zien:

Degenen die aan dit spel meedoen moeten van te voren al verkleed zijn. Na gesprek en kaarsenspel spelen ze het kerstverhaal. Je kunt dit doen met de woorden zoals hier gegeven, maar je kunt het natuurlijk ook allemaal met je eigen woorden zeggen.

Liederen. Op een feest wordt er altijd gezongen en op een kerstfeest ook. Als je dat hierbij ook wilt doen, kies dan liederen uit die iedereen kent en zing ze er met elkaar tussendoor. Dus bijvoorbeeld na het gesprek, na het kaarsenspel en na het kerstverhaal. En nog mooier wordt het als daarbij een of meer muziekinstrumenten meespelen.

GESPREK: 'Jezus is geboren' (het geboorteverhaal van Jezus, de Messias, zoals Lucas het vertelt)

- 1. : We vieren vandaag het geboortefeest van Jezus de Messias. Is dat nu hetzelfde als zijn verjaardag?
- 2. : Je zou het wel denken. Wanneer zijn wij jarig?

Alle kinderen mogen nu hun verjaardag noemen.

- 1. : Op onze verjaardag denken we eraan dat we precies op die datum geboren zijn en dat we weer een jaar ouder zijn geworden.
- 2. : Maar Jezus is toch niet precies op 25 december geboren? Vieren we dan wel zijn verjaardag?
- 1. : Nee, want we kunnen toch ook niet zeggen dat Hij een jaar ouder is geworden. Een verjaardag vieren we alleen maar tijdens het leven van mensen.
- 2. : Maar toch vieren we wel het geboortefeest van Jezus. Dan vieren we dus dat Hij geboren is, ja, dat Hij geleefd heeft. We vieren dus meer zijn geboortedag en niet zijn verjaardag.
- 1. : Van niet zoveel mensen wordt later nog een geboortedag gevierd. En van niet veel mensen is er een zo mooi geboorteverhaal.
- 2. : Er is vast van niemand zo'n mooi geboorteverhaal als dat wat Lucas van Jezus vertelt.
- 1. : Toch werden er vroeger, héél, héél vroeger wel meer geboorteverhalen verteld over bepaalde mensen. Dat was om iemand te eren. Tegenwoordig richten wij een standbeeld op. En ja, wat doen we nog meer om iemand te eren? Laten we voorbeelden verzinnen.

Nu mogen alle kinderen mee verzinnen wat wij in onze tijd doen om iemand die heel groot is geweest of veel heeft gedaan, te eren.

- 2. : Maar vroeger werd een verhaal over zijn geboorte verteld. Lucas heeft dat gedaan over Jezus, om Jezus te eren als Messias.
- 1. : Maar Lucas is er toch niet bij geweest toen Jezus geboren werd?
- 2. : Nee, want Lucas was een Griek. Maar hij heeft Jezus leren kennen en was helemaal vol van Hem.
- 1. : Zou Lucas in dat verhaal ook nog iets verteld hebben over het leven van Jezus?
- 2. : Vast wel. Let maar eens op. Er was geen plaats voor Jezus, vertelt Lucas. In de herberg niet eens. En was er later plaats voor Jezus?
- 1. : Ik weet nog iets. Toen Jezus geboren was kwamen de leraars uit de tempel niet eens. En later herkenden deze leraars Hem ook niet als de Messias.

2.: Nu weet ik nog wat! Er kwamen wel herders; zij kregen het bericht. En herders werden door de mensen niet aangekeken. Ze hoorden er eigenlijk niet bij. En nam Jezus het later juist niet altijd voor deze mensen op?
1.: Toen waren er in het leven van Jezus steeds momenten dat er mensen zeiden: Hij is de Messias! Ja, Hij is het! Daarom vertelt Lucas natuurlijk dat het engelen zijn die zeggen: De Messias is geboren!
2.: Toch begrijp ik nog niet goed wat wij daar nu vandaag mee te maken hebben. Al is het verhaal nog zo mooi, wat hebben wij er nu aan?
1.: Ik geloof dat het zo is. Alle mensen, en in de eerste plaats de mensen van het volk Israël, hebben altijd verlangd naar ècht leven: leven in vrede, geen lijden, geen verdriet.
2.: Maar Jezus is gedood.
1.: Daar heb je gelijk in. Als er iets goeds is, komt er vaak iets kwaads om het goede teniet te doen. En dat gebeurde ook in het leven van Jezus en dit kostte Hem zijn leven. Maar daarom is niet dood wat Hij heeft laten zien en wat Hij heeft gezegd. Iedere keer als we zijn geboortefeest vieren, kunnen we elkaar eraan herinneren dat de droom die de mensen van het leven gedroomd hebben, in Jezus waar is geworden. We zullen in vrede leven!

Kaarsenspel

Eerste kaars wordt aangestoken

1.: Eerste kaars, ik steek je aan, want het nieuwe licht breekt baan. De belofte eens gegeven doet ons alle dagen leven.

Tweede kaars wordt aangestoken

2.: Tweede kaars, ga nu je gang, want het wachten duurt al lang, maar we blijven zeker weten: God zal ons toch niet vergeten.

Derde kaars wordt aangestoken

3.: Derde kaars, schenk ons je licht. God geeft ons een beter zicht. 't Donker kan niet meer verhullen wat Gods dag ons gaat onthullen.

Vierde kaars wordt aangestoken

4.: Vierde kaars, nu jij ook schijnt, zien we hoe de nacht verdwijnt, want jouw vlam is ons een teken dat de vrede aan gaat breken.

Vijfde kaars wordt aangestoken

5.: Grote kaars, ik steek je aan want het licht is opgegaan. Wie het horen wil, die hore: de Messias is geboren!

Kerstverhaal

Verteller:

.....: Lucas vertelde het geboorteverhaal en schreef het op, zodat wij het nog steeds met elkaar kunnen lezen:
En het geschiedde in die dagen - namelijk in de dagen dat keizer Augustus heerste over het gehele Romeinse rijk, waarvan Palestina een provincie was, - dat er een bevel uitging vanwege de keizer.

Jozef:

.....: Er moest over het gehele rijk een volkstelling gehouden worden. En iedereen moest op reis gaan om zich te laten inschrijven in zijn eigen stad of dorp van herkomst.
Zo trok ook ik op van Galilea uit de stad Nazareth naar de stad van David, die Bethlehem heet, omdat ik uit het geslacht van David was. Daar moest ik mij laten inschrijven.
En Maria, die in die dagen een kindje verwachtte, ging met mij mee.

Verteller:

.....: En het geschiedde, toen zij daar waren, dat de tijd aangebroken was, waarop Maria het kindje ter wereld zou brengen. En zij baarde haar eerstgeboren zoon en wikkelde hem in doeken en legde hem in een kribbe, omdat er voor hem geen plaats was in de herberg.

Herder:

.....: En wij, herders, waren in diezelfde landstreek en wij hielden in die nacht de wacht over onze kudde.
En opeens stond een engel des Heren bij ons en de heerlijkheid des Heren omstraalde ons en wij vreesden met grote vreeze. Toen sprak de engel tot ons:

Engel:

.....: Weest niet bevreesd, want zie, ik verkondig u grote blijdschap, die heel het volk zal ten deel vallen: u is heden de Heiland geboren, namelijk Christus, de Heer, in de stad van David. En dit zij u het teken: Gij zult een kind vinden in doeken gewikkeld en liggende in een kribbe.

Verteller:

.....: Plotseling waren er bij deze engel veel meer engelen en allen loofden God, zeggende:

Engel (of meer engelen):

.....: Ere zij God in den hoge, en vrede op aarde bij mensen van zijn welbehagen.

Herder:

.....: En het geschiedde toen de engelen van ons weggegaan waren naar de hemel, dat wij tot elkaar zeiden:
Laten wij dan naar Bethlehem gaan om te zien hetgeen er gebeurd is en ons door de Heer is bekend gemaakt.
En wij gingen haastig en vonden Maria en Jozef en het kind liggende in de kribbe.
En toen wij het gezien hadden, vertelden wij wat tot ons gesproken was over dit kind.
En allen die ervan hoorden verbaasden zich over wat wij tot hen zeiden.

Maria:

.....: Maar ik bewaarde al deze woorden, ik heb en nog veel over nagedacht.

Herder:

.....: Toen gingen wij weer naar het veld terug, God lovende en prijzende om alles wat wij gehoord en gezien hadden, zoals het ons gezegd was.

Verteller:

.....: Het kindje hier geboren
is onze hoop en troost;
van alle grote mensen
is Hij het allerhoogst.
Hij leert ons hoe te leven,
Hij toont ons hoe te zijn.
Zijn naam zij hoog geprezen.
Nu zal er vrede zijn.

Driekoningenspel

De zesde januari is vanouds de dag van Driekoningen.

In de kerken stond de aanbidding van de wijzen die van ver kwamen om het kind Jezus te eren in het middelpunt.

Maar ook in de huisgezinnen was het feest. Tegenwoordig kennen we dit niet meer, maar vroeger werd deze dag op echt folkloristische wijze gevierd en in veel huizen was het 's avonds een gezellige avond, waarop het driekoningenspel werd gespeeld.

Vóór 1922 kon men op de eerste avonden van januari in de Amsterdamse straten vrouwen zien die op galmende toon riepen: „Een oortje (anderhalve cent) hei-je-(n) een trekbrief en een cent hei-je (n) een kroon!”

Dat waren de voornaamste attributen om het driekoningenspel te spelen.

We willen nu aanwijzingen geven hoe je dit spel kunt spelen. Je kunt het op 6 januari doen, maar ook heel best in de kersttijd of op oudejaarsavond. Het is het aardigst als je nog een paar vriendjes en/of vriendinnetjes mag vragen, zodat je met ongeveer twaalf personen bent.

Wat je nodig hebt

Trekbrief. Deze zie je hierboven. Je knipt de verschillende afbeeldingen van elkaar. Ze behoren dus bij de verschillende personen die meedoen. Van links naar rechts zijn dat achtereenvolgens: koning, koning, koning, raadsheer, rentmeester, huismeeester, hofmeester, zanger, speelman, hofnar, palfrenier en poortwachter. Je zou aan de plaatjes ook een draad of een dun koordje kunnen bevestigen, zodat ieder zijn of haar 'functie' aan zijn of haar hals kan hangen.

De kroon. Het voorbeeld in het groot natekenen op maat van je hoofd. Dit driemaal. Je kunt de kroon van gekleurd karton maken en verder nog versieren met gekleurde figuurtjes die je uit tijdschriften knipt, of met verf of viltstift.

Cake met drie bonen. Hiervoor heb je misschien de hulp van je moeder nodig. Zou zij een cake willen bakken, waarbij ze in het deeg drie bonen verstoppt? Vroeger kon je dit driekoningenbrood bij de bakker kopen.

Kleding. Oude gordijnen of andere kleden om de koningen aan te kleden.

Taken. De verschillende leden van de hofhouding moeten natuurlijk ook een taak hebben. Zo zal de raadsman de koning bij het spel van advies moeten dienen, de rentmeester zal de panden moeten bewaren, de hofmeester zal het spel mogen leiden, de zanger kan versjes opgeven of zingen. Bedenk zo voor ieder een taak, schrijf die op en doe dat bij de plaatjes van de personen (trekbrief).

Spelletjes. Tenslotte moet je nog enkele spelletjes verzinnen, die gedaan kunnen worden en waarbij verliezers zijn, die een pand moeten geven.

Het spel

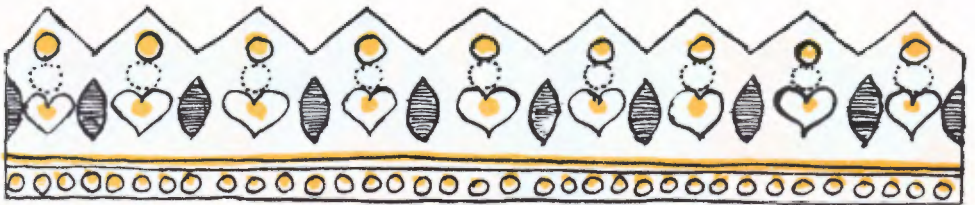
De middag of de avond begint met het binnenbrengen van de cake door moeder. Hij wordt overgedragen aan vader, die hem in plakken snijdt. Ieder krijgt nu een plak. En wie heeft nu de boon?

Deze drie zijn koning.

Plechting worden de mantels omgehangen en de kroon op het hoofd gezet. Er kan gezongen worden en een toespraak worden gehouden. Dat wil vader misschien wel doen.

Daarna wordt de overige hofhouding gekozen. De koningen krijgen de verschillende afbeeldingen en mogen nu om de beurt iemand van de hofhouding kiezen, tegelijkertijd delen ze ieders taak mee. Het zal goed zijn maar het eerst een goede raadsheer te kiezen, die dan verder kan adviseren. Ook kunnen de delen van de trekbrief met de taken in blanco enveloppen worden gedaan, zodat ieder om de beurt zijn of haar functie of taak kan 'trekken'. Ieder verricht meteen zijn eigen taak. Zo kan de speelman of de zanger alvast enkele liedjes opgeven en zingen. Is de gehele hofhouding gekozen en heeft ieder weer iets gegeten en gedronken, dan worden er enkele spelletjes gedaan. Vooral de raadsman zal nu moeten opletten of alles goed verloopt. De verliezers geven een pand. Zijn er genoeg panden, dan worden deze verbeurd. Hierbij kunnen de koningen advies inwinnen bij de overige leden van de hofhouding wat er gedaan moet worden om een pand terug te krijgen.

Het gaat er bij dit spel dus vooral om dat ieder zijn of haar taak als lid van de hofhouding goed en leuk vervult, zodat iedereen meedoet om er met elkaar een gezellige middag of avond van te maken.

Wat zijn je wensen voor 1971?

Ja, als je eens moet opnoemen wat je zou willen in dit nieuwe jaar! Dat zou vast een heel lange lijst kunnen worden.

Zo rondom oud en nieuw hoor je dan vaak veel goede wensen uitspreken en we sturen elkaar kaarten met 'Gelukkig Nieuwjaar'. Maar wat houdt dat eigenlijk in?

Beseffen we wel wat we elkaar toewensen als we zeggen „Gelukkig Nieuwjaar”?

Er zijn mensen die zuchten: Och, 't zal dit jaar ook wel weer worden als ieder ander jaar. Veel narigheid, verdriet, oorlog.

Toch zouden jullie wel een lange lijst willen maken met al je wensen, maar zou je dan aan het eind ook niet zeggen: och, wat zal ervan terecht komen?

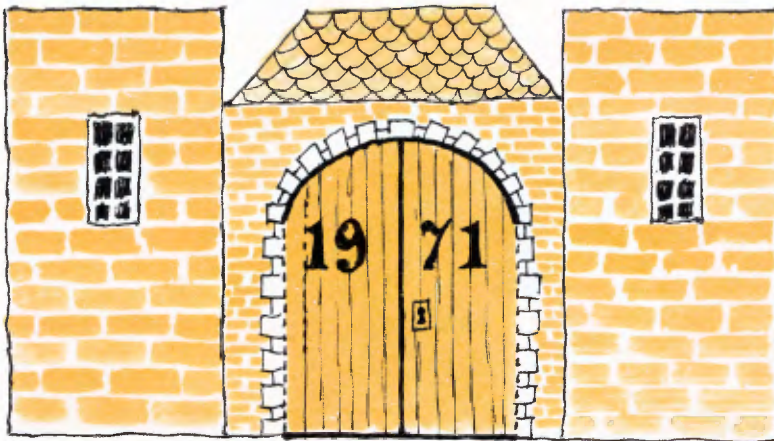
Hoe komt dat?

Wanneer wij een wens opschrijven of uitspreken, dan verwachten we maar al te gauw dat die vanzelf in vervulling gaat. En komt het niet vanzelf dan zeggen we: Zie je wel, 't gebeurt toch niet.

Maar gebeuren de dingen dan vanzelf? Als je hoopt dat het een fijn jaar wordt op school, met veel plezier, goede cijfers, overgang naar de volgende klas, gebeurt dat dan vanzelf? Dit is een heel duidelijk voorbeeld, want iedereen begrijpt dat je daar zelf aan moet meewerken. Dat er heel veel van jezelf afhangt. Maar dit geldt voor alle dingen, ook in de grote wereld. Hoe komt het dat er oorlog is? Of, om dichterbij te blijven, dat er zoveel ruzie en verdriet is? Omdat bij ons allemaal zoveel afgunst is; we willen zo graag de eerste zijn, de beste, we gunnen elkaar zo weinig, we letten zo weinig op wat een ander graag wil of nodig heeft.

Nee, alle verdriet, honger, oorlog, ruzie voorkomen kunnen we niet, en toch . . . Er is een oud joods gezegde: „Als iedereen een dag sabbat houdt, dan is het Messiaanse rijk gekomen.” En dat is waar. Daarom zijn we allemaal met elkaar, groten en kleinen, ouderen en jongeren, verantwoordelijk voor wat er in dit nieuwe jaar gaat gebeuren, omdat we allemaal met elkaar het leven op deze aarde mogelijk of onmogelijk maken.

Schrijf nu eens op wat je dit nieuwe jaar graag zou willen en bedenk daarbij wat jouw aandeel is om dit te verwezenlijken. Teken de illustratie vergroot over op een vel papier en leg er een blanco vel onder. Plak de randen van beide vellen tegen elkaar. Als je de poort van 1971 openprijkt of -sniijdt (op de dikke lijn) en openvouwt op de stippellijnen dan kun je op de bladzijde die daarachter ligt je wensen schrijven.

Koekversieren

Dit is een heel gezellig werkje, zowel voor kerst als voor oud en nieuw.

Je zorgt voor heel eenvoudige zandkoekjes. Wie van bakken houdt, kan ze zelf maken. Je kunt het deeg dan iedere gewenste vorm geven, zo uit de vrije hand of, nadat je van karton een 'malletje' gemaakt hebt, in allerlei figuren. Voor Kerstmis steek je uit het deeg boompjes, sterren of ballen; voor oudejaar: zandlopers of wijzerplaten.

Dan neem je gezeefde poedersuiker, die je op verschillende manieren een kleurtje kunt geven: met koffieëxtract, cacao, pererood of banketbakkerskleurstof (te koop bij de drogist). Aanmengen met een paar druppels water, vooral niet te veel, want dan lopen de kleuren uit! Het is het eenvoudigst om alles in verschillende bakjes te doen, bijvoorbeeld eierdopjes. Bovendien zet je een glas water klaar om je penseel (nummer drie of vier) schoon te maken voordat je in een andere kleur gaat werken. Knijp het dan vooral steeds weer even droog, anders krijg je geen goed resultaat.

Je produkten worden nog veel aardiger als je wat tumtums, drop, gomballen, franse vruchtjes, sukade, hagelslag of suikerpilletjes hebt. Je snijdt daar voorzover dat kan kleine stukjes van, die je vastplakt met een druppeltje opgeloste poedersuiker. Zo kun je van je gebakken boompjes echte 'kerstbomen' maken met reepjes sukade als kaarsjes, gekleurde balletjes en slingers van suikerpillen. Maar alles met mate; anders wordt het rommelig.

Je kunt natuurlijk ook flintertjes zilverpapier gebruiken, maar die zijn niet prettig als je meesterwerken straks worden opgegeten.

Misschien vind je het ook wel leuk om op ieder bord, bij wijze van naamkaartje, een koekje te leggen met de namen van de gasten in suiker.

Raak je bedreven in de kunst, dan ga je over op figuren van taai-taai of speculaas. Eerst bekijk je wat ze moeten voorstellen, want het is de bedoeling dat je ze verduidelijkt, niet dat je ze zo volplakt dat de voorstelling bijna onherkenbaar wordt!

En weet je: dit werkje is een prachtige oefening voor het maken van het sprookjeshuis, waarvan je de beschrijving verderop in dit boek vindt. Veel plezier!

Puzzel

Lange zinnen. Ieder jaar weer vragen er kinderen om 'lange zinnen', maar er zijn ook altijd weer kinderen voor wie zo'n opgave nieuw is. Voor hen nog even een uitleg.

Je neemt een blaadje van een schrift of blocnote, waar je in de lengte repen van vouwt en scheurt. De kortste opgave bestaat uit 50 letters, de andere uit 78 letters. Dat betekent dat je voor de eerste opgave twee repen aan elkaar moet leggen, en voor de andere drie repen. Dan schrijf je de cijfers in de vakjes, en de woorden die je vindt vul je op de goede plaats in. Twijfel je tussen twee mogelijkheden, dan zet je die onder elkaar. Hoe meer letters je hebt, hoe gemakkelijker het wordt te raden welke regels er werden bedoeld. Je begrijpt wel dat ze iets met Kerstmis te maken hebben. Natuurlijk mag de hele familie helpen. Het is in de vakantie juist zo gezellig om allerlei dingen samen te doen.

Eerste zin (50 letters - ij geldt voor één letter)

1 - 6 - 7	drank uit gegist druivensap
5 - 2 - 16 - 30 - 31	naam van het kerstkind
32 - 12 - 22	viervoetig huisdier
3 - 20 - 21 - 10	waar
9 - 15 - 40	hulde, lof
36 - 19 - 47 - 26	tijdperk van twaalf maanden
49 - 37 - 40 - 11 - 44 - 45	hoeder van schapen
29 - 39 - 24 - 25 - 13	reis, het trekken naar een plaats
46 - 33 - 34 - 41	luchtstroom die waait
28 - 48 - 21 - 19 - 22	ben jij als je fijn helpt
35 - 17 - 18	naaldboom
38 - 27 - 7 - 50 - 44 - 26	jaargetij
43 - 8 - 28	dier dat in het water leeft
14 - 30 - 4 - 5 - 2	licht slaapje
23 - 45 - 39 - 31	vorm waarin sommige bloemen en vruchten groeien

Tweede zin (78 letters - ij geldt voor één letter)

11 - 55 - 22	grote uitgestrektheid water
42 - 52 - 62 - 6 - 21 - 5	staartster
1 - 46 - 66 - 37 - 24 -	
28 - 71 - 75 - 7	gereedschap om vuur te maken
76 - 65 - 10 - 32 - 41 - 20	vorst
44 - 2 - 8 - 72 - 17	vrouwennaam
60 - 18 - 16 - 9 - 49 - 47	het schip der woestijn
22 - 29 - 34 - 35 - 69 - 73	honderden jaren
48 - 40 - 74 - 36 - 3	verdragen, dulden
4 - 54 - 12 - 23	fijne rondzwevende deeltjes aarde
7 - 26 - 31 - 15 - 63 - 30	hard lopen
51 - 50 - 55 - 38 - 68 - 27 - 33	
78	mannelijke bediendes
64 - 59 - 19 - 61 - 14 - 56	tijdelijke onderkomens
25 - 43 - 34 - 70	stofnaam
39 - 46 - 53	achterbout
67 - 45 - 77 - 48	deel van de stamper van een bloem
57 - 58 - 13 - 74 - 1 - 20	naam van een dag

Hondenmaria

Iedereen weet waar Langeloo ligt, maar eigenlijk komt er niemand die er niets te zoeken heeft. De grote verkeersweg ligt hier niet ver vandaan. Hij heeft vier banen, en dag en nacht dreunt daar het bulderend snelverkeer voorbij. Toch is het hier in ons dorp alsof de steden er niet waren. Mijn moeder zegt dat zij soms dagen achtereen niemand spreekt, behalve de postbode of de man van de verzekering. Zij heet Petronella, mijn moeder, en zij is hier geboren. Toen woonden er hier vierhonderd mensen, stel je dat even voor. Nu zijn het er geen tweehonderd meer. Elke morgen knetteren bromfietsen, scooters en busjes het dorp uit naar de stad. In het dorp zelf hebben Amsterdammers en andere Hollanders de huisjes waar vroeger de arbeiders in woonden, gekocht. Ook hebben wij hier een paar Duitsers, dikke Trude en ouwe Heinrich, die naast juffrouw Leurgans woont. Die twee gaan altijd samen hun AOW halen. Het huisje van Jacob de schaapherder is ook verkocht; er zitten televisiemensen in, en dat is van belang. Zij hebben een zoon, Victor, en mijn zuster Titia heeft nu voor ons geen enkele belangstelling meer. Mijn broer Roel is zestien, dus van hem kunnen wij ook al niet veel verwachten. Wij, dat zijn Kathy van de boerderij hiernaast, en ik. Ik heet Edo. Wij hebben echt óók wel wat aan ons hoofd. Maar iedereen denkt dat wij voor alles te klein zijn. Niemand heeft tijd. Iedereen heeft het te druk met zijn eigen zaken. Neem nou mijn moeder. En als je haar vraagt wat ze eigenlijk doet, zegt zij:

„Ik? Gewoon, een boerin. Wat is er van mij te vertellen? Ik ga vroeg naar bed en sta vroeg op. Ik ben getrouwd met een man die meestal te hard moet werken, te weinig slaap krijgt, geen tijd heeft voor hobby's of uitgaan met de kinderen, en die soms kribbig wordt als het weer tegenzit. (Het regent namelijk altijd tegenwoordig.)

Zij zit wel eens op de trekker als dat nodig is. En als zij 's avonds kousen stopt, valt mijn vader bij de televisie in slaap. Dan denkt zij over van alles na. Bijvoorbeeld over de herrie die buurman Bereburg al vanaf vorig Oudejaar heeft met onbekende vlegels, zegt hij, die op zijn muren kalken. Hij vindt het niet goed dat jongelui maar doen wat ze willen. Dat ze hun eigen mening hebben. Nog pas gisteren kwam hij binnenstormen, verwilderd, zijn jachtgeweer over zijn schouder:

„Ze hebben weer op mijn schutting geschreven. Maar nou bel ik de politie! 't Zou in mijn vaders tijd niet gebeurd zijn! Bereburgs eigendommen besmeuren! O, dag kinderen.” Want juist hadden Kathy en ik mijn moeder te pakken gekregen. We hadden haar min of meer verweten dat er hier niks gebeurde, vooral zo tegen de kerst. Kathy had haar witte konijn onder de arm. Zijn kop zat onder haar rode wollen das. Want ze had haar vader horen mompelen dat het beestje zo lekker vet werd. En van dat ogenblik af hield ze voortdurend het oog op hem. En ik had opgesomd wat wij in de verschillende kerstverhalen hadden gelezen: „Sneeuw. Iemand die 't leven redde door over de schotsen te springen. Smokkelaars die zich onder de kerstboom bekeerden. Vechtpartijen die te middernacht ophielden. Vaders die elkaar uit de slotgracht trokken in de kerstnacht (tevoren hadden die vaders ruzie met elkaar).

„En hier?” had ik juist verbitterd gezegd. „Nog niet eens onze schooljuffrouw kunnen we terugkrijgen.” Want doordat hier steeds minder kinderen geboren werden, is onze school tenslotte te klein geworden. Er is nu nog maar één meester. Daar hadden wij ook al tegen geprotesteerd, maar denk je dat het hielp?

„O, dag buurman Bereburg,” zeiden we toen we hem zagen. Want beleefd zijn we wel. Bereburg trok mopperend af, tot hij Kathy's konijn in het vizier kreeg.

„Maar dat wordt een lekker kerstboutje!” riep hij bewonderend. „'t Is waar ook: m'n

witte kalkoen moet eraan geloven. Maar eerst zal ik de politie bellen, over dat schorem, die vlegels, dat werkschuw langharig tuig.” En weg was hij.

„Als er hier niks gebeurt, nou dan máák je dat er wat gebeurt,” zei mijn moeder. „Wat je werkelijk wilt, dan kàn. En nou moet ik de kerstkippen en de kaapse eenden eens even gaan voeren.”

En dat was eigenlijk het ogenblik waarop ons plan geboren werd. Smoezend en giechelend liepen we weg. En alles was weer rustig.

Tot Bereburg een dag later terugkwam.

„M'n kalkoen is gestolen!” schreeuwde hij geheel buiten zichzelf. „Die witte, die ik vetgemest had! Maar nou is 't genoeg!”

Terwijl hij het erf afstampte, vloog een zwerm zwarte kraaien op.

„Kraaien! Daar gaat niks goeds van komen!” voorspelde Stina, onze werkster.

Wij lachten haar uit. Stina is zo bijgelovig.

Maar toen een dag later de burens meldden dat Kathy's witte konijn vermist was, en dat bij ouwe juffrouw Leurgans twee kippen waren gestolen die ze samen met ouwe Heinrich had willen opeten, met kerst, voelde zelfs mijn moeder zich onbehaaglijk.

„Zou Bereburg dan tòch gelijk hebben?” vroeg ze onzeker. „Nog pas die pony-dieven . . .”

„Onzin,” zei mijn vader kort. „Dat witte konijn zei je? Kwajongensstreken, meer niet.”

Mijn broer Roel kwam uit de schuren.

„Waar heb je die kaapse eend moeder, die voor kerst bestemd was?” vroeg hij bevreemd.

„Hij is er niet . . .”

Niemand vroeg Kathy en mij iets. Kinderen vragen ze nooit wat. Dat was deze keer maar eens goed ook. Wij hadden het te druk.

De politie verscheen in Langeloo. Werden er honden of katten vermist? Jachthonden vergiftigd, juist vóór de drijfjachten zouden beginnen? Zo vaak mijn moeder de politieauto zag rondrijden tegen de kale horizon, werd ze ongerust.

„Neem geen chocola of geld aan van vreemde mannen,” drukte zij mij en Kathy op het hart. „En rijd nooit met iemand mee die je niet kent.”

Wij beloofden alles gedwee, en zij ging terug aan haar werk. Want de donkere dagen voor kerst waren begonnen. Maar erg romantisch waren ze niet. Titia, mijn zuster, hing alle dagen rondom het huisje van de televisiemensen om een glimp van die jongen op te vangen. Roel was of ging naar zijn Pling Plong Players. Wij hadden onze eigen bezigheden, en verder hingen we wat op het erf rond.

Mijn moeder zag het wel.

„Na kerst,” zei zij, „na kerst zal ik me wat meer met jullie bemoeien.”

In heel het huis werd gebakken en gebraden. En ik moet zeggen dat de verrukkelijke geuren die uit de keuken opstegen mij het water om de tanden lieten lopen. Alles wat ik aan eetbaars bij me had was één reep chocola. Toch stapte ik dapper op mijn fiets toen Kathy mij om twee uur kwam halen. Er was nog veel te doen, zei zij. En dat was waar. Wij waren immers aan een Geheim Plan bezig. Deze dag, de dag voor kerst, zou daar de laatste hand aan gelegd worden. Mijn moeder en mijn vader zouden vanavond naar het kerstmaal van de vrouwengroep gaan, in het dorp. Stina de werkster zou oppassen. Maar toen mijn moeder daarover begon, zag ik Stina's gezicht afzakken. Gemelijk zei ze dat zij nu toch zeker wel eens met de boer en boerin zou mogen meerijden naar haar tante Jantina in het dorp. Titia, die mijn moeders teleurstelling zag, riep:

„Ach moeder, wat hindert dat! Wij zijn er toch?”

„Ga maar gerust,” voegde Roel erbij. „Ik moet heel even naar de Pling Plong Players, maar Titia is immers thuis. Ik zorg wel dat de kinderen nergens aan zitten.”

Ik trok een gezicht. Maar mijn moeder knikte blij.

„Nou goed dan,” zei ze. Ik zag ze vertrekken met Stina achterin, over het door de maan beschenen land. Want het was droog geworden. Plassen glinsterden op het paadje naast de weg, en mijn vader zei bij het instappen dat het waterschap daar toch eindelijk eens iets aan moest doen zodat de kinderen weer over dat Gravenweggetje naar school konden. Nu zouden ze maar langs Kikkerij rijden.

„Waar Hondenmaria woont?” had Stina nog gevraagd. Zij trok haar neus op.”

„Wie?” vroeg mijn vader verstrooid.

„Ach, dat weet je toch wel,” zei mijn moeder. „Die met al die katten en honden.”

Spetterend reden ze weg. Ik stond achter het keukenraam daar waar de telefoon was.

Vlak voor mij zag ik de spar, die mijn vader eens van een reis had meegebracht. Toen de auto om de hoek van de laan verdwenen was, belde ik Kathy op.

Diep in het westelijk deel van Kikkerij lag het scheve huisje waar Hondenmaria woonde. Ze was een beetje gek, zeiden de mensen. Nu zeggen de mensen dat al gauw als je niet als zij op maandag je was aan kant hebt en op vrijdag je buitenboel. Maar deze Maria wàs misschien een beetje vreemd. Vroeger was zij een mooi vrolijk meisje geweest, dat in Brussel op school was en dierenarts had willen worden. Maar het werd oorlog, en de boerderij van haar ouders werd door de Duitsers verbrand, het was in Putten. Van haar vader en drie broers, die weggevoerd werden, hoorde nooit iemand meer iets. Maria was van die tijd of onherkenbaar veranderd. Ze had niemand meer willen zien na de dood van haar moeder. Dierenarts was ze ook niet geworden. Nadat haar eigen hond was vergiftigd door loslopende lummels, had ze haar huisje hier ingericht voor verwaarloosde honden. Al haar geld besteedde zij aan de dieren. De mensen wezen op hun voorhoofd om te laten merken dat zij wel iets anders zouden hebben gedaan met een oorlogsuitkering. Zò vertrouwd was iedereen overigens met haar honden dat men haar Hondenmaria noemde. Ik wist niet eens hoe zij werkelijk heette.

„Ze is getikt,” zei Stina altijd. „Ze komt nergens. Alleen Anna-van-alles mag op het erf komen met de boodschappen. En Piet de post. Ze praat in zichzelf. En in haar huis is het een bende. En ze heeft ook een geweer.”

„Hoe weet jif dat?” zei mijn moeder dan, want zij houdt niet van roddelen.

„O, dat zegt iedereen. Zodra het donker wordt, houdt ze de wacht of er iemand op het erf komt. Krijgt zij zoiemand in de gaten, dan laat ze die valse herdershonden los. En het eigenaardige is dat ze vooral grote mensen niet kan uitstaan.”

En nu gaat mijn moeder zelf haar deel van dit verhaal vertellen want daar was ik natuurlijk niet bij!

„. . . Nog geen uur zaten we om de kersttafel in het dorp, of de telefoon ging, voor mij. Het was Titia. Nog niet vaak had ik zo'n klein stemmetje van haar gehoord. Angstig riep ik: „Wat is er?”

„Mama . . . waar . . . waar zijn de kinderen?” Titia's stem klonk ver en vreemd.

„De kinderen? Maar dat weet jif toch? Jij pàst op ze!”

„Zijn ze niet bij jullie in het dorp?” drong Titia aan. En toen begon ze te huilen in de telefoon. Snikkend bekende ze: „Ze zijn weg, mama. Allebei.”

„Maar Titia!” schreeuwde ik. „Het is stikdonker! En het regent! Jij zou op ze passen! Je zou . . .”

Nu moest Titia wel opbiechten wat ze had gedaan. Ze had Victor gebeld. Even maar. Daarna had ze geschuifel en gesleep gehoord bij het huis. Ze had niet naar buiten durven gaan. En eindelijk had ze Edo willen roepen . . . Maar Edo was er niet. En Kathy ook niet. Niemand had ze gezien. Niemand wist waar ze waren.

Allemaal hielpen ze zoeken. Bereburg met zijn jachtgeweer. Piet de post. Kathy's moeder. De wachtmeester van de politie. Niet gauw zal ik die kerstnacht vergeten. Slingerende paden, door dicht struikgewas. Slierten nevel. Wegschietende nachtdieren. Een scheve brug. Boerderijen met puntdaken. Zwart-witte luiken in de nacht. Het sinistere geklap van plastic over het wintervoer. Kraaien. Wie had er over kraaien gesproken? En doordringende natte kou.

De hele buurtschap hadden ze uitgekamd. Aan alle huisjes gevraagd naar de kinderen. Uit boerderijen kwamen mannen om mee te zoeken. Het leek wel een drijfjacht. Iemand mompelde iets over kinderrovers. Dat het me het jaartje wel was: eerst die vele diefstallen en nu de kinderen vermist.

„Nog pas heb ik op de teevee gezien van die ontvoerde kinderen in Engeland”, zei Piet de post door zijn verkouden neus. Maar toen zei vader woedend dat hij zijn mond moest houden.

We waren nu aan het weggetje van Kikkerij gekomen. De angst steeg. Lantaarns werden op bermen en sloten gericht, op zoek naar elk spoor. Op dat moment klonk een schot.

„Wat . . . wat was dat?” zei iemand schor. „Het kunnen de jagers niet zijn. Vannacht niet.”

Maar ik luisterde. Verblind door tranen trok ik vader dichterbij. Ik wees naar de plek op de grond waar hij zijn lamp op richtte. Iemand floot tussen zijn tanden. Het gras was vertrapt, er lag een wollen handschoen zoals oude mensen die dragen, een rood dasje en een reep chocola. Takken waren over enkele meters afgeknapt. Alles leek erop of hier iets zwaars was langsgesleept.

De wachtmeester kuchte.

„Het lijkt erop dat hier een worsteling heeft plaatsgevonden,” zei hij. „Waar kwam dat schot vandaan.”

Luisterend hief iedereen het hoofd op.

„Als je het mij vraagt van dáár!” zei Piet de post. „Met zijn pet wees hij naar het westen.

„Maar daar woont Hondenmaria,” zei iemand. „Die is immers getikt.”

„Juist daarom,” zei Bereburg veelbetekenend. „Ik heb haar nooit vertrouwd. Gewoon is ze niet. Vooruit, erheen!”

We dromden achter hem aan naar waar tussen knoestige struiken het kleine huisje stond. Vanuit de schuren klonk dreigend gegrom. En toen een stem: „Wat motten jullie? Kom binnen als je wat te zeggen hebt. Zo is het mij geleerd!”

We versteenden van schrik. Uit de schaduwen was een gedaante verrezen. Een streep maanlicht veegde over haar witte gezicht; onder de cape zag je de uitstulping van een geweer. Iemand jammerde zacht.

„We kwamen . . . och, we kwamen hier zo toevallig eventjes langs hè,” begon Bereburg.

„Dat is gelogen,” stelde de gedaante vast. „Er valt hier niks langs te komen.”

„Hebt u geschoten?” Dat was de wachtmeester.

„Jawel. Als vrouw alleen is het soms gewenst in de lucht te schieten als je onraad meent te horen,” zei Hondenmaria op vaste toon. „Al is het met losse flodders. Maar kom binnen als je wat te zeggen hebt. Op andermans erf heb je niet te scharrelen.”

Als behekst liepen we allemaal achter haar aan, schoenen schrapend in de blauw geverfde gang. In de kamer lagen rode tegels op de vloer. Wanden en tafel waren groen geverfd. Het was er warm en tamelijk schoon. Drie kippen scharrelden tevreden pikkend rond. Achter de kachel zat een kaapse eend. Een wit konijn knipte vauit een kistje traag met zijn oogjes, en Bereburg brak zijn benen bijna over een wegfladderende kalkoen. Het was een witte!

„Nee, nou moet je eens . . .!” schreeuwde hij. „Heb ik het niet gezegd? Kippen! Die eend! En nu mijn kalkoen! En dan dat witte konijn nog! Hoe kom je eran, hè?”

Dreigend kwam hij op de oude vrouw af. Die keek hem midden in zijn gezicht en zei:

„Dat gaat je geen barst an!”

De wachtmeester schraapte zijn keel. Ik deed de deur dicht. En achter die deur zaten Kathy en Edo, elk met een grote appel in hun handen, en Edo met een lap om zijn been. Een spar met aarde er nog aan, lag naast hen op een kistje. Met stukjes zilverpapier zaten die twee hem te versieren.

En nu zal ik, Edo, verder vertellen over die vreemde nacht.

Door haar verwarde haar heen keek Kathy naar mijn moeder, en ze zei:

„Wat enig dat jullie er ook zijn! Want Edo is gevallen, hij heeft . . .”

Maar wat ik, Edo, had hoorde mijn moeder pas later, want zij is geloof ik even van haar stokje gegaan. Ik strompelde naar haar toe. Toen zij haar ogen opendeed, keek ze in het zorgelijk gerimpelde gezicht van Hondenmaria, die altijd nog haar breedgerande hoed op had, en een kop koffie in haar handen.

„Hondenmaria . . .” stamelde mijn moeder. „Hoe kòn je nou . . .”

„Niks,” zei de oude vrouw. Ze had precies zo’n vriendelijk gezicht als mijn grootmoeder. „Die kinderen hebben al die dieren hier naar toe gesleept. Of ik ze tot na kerst bewaren wou; ik had toch zoveel dieren. Da’s goed zei ik. Je hebt mensen die met geen mogelijkheid kerstfeest kunnen vieren zonder een dier de nek om te draaien. Daar zal ik niet aan meewerken. Dreigend keek ze het rijtje dorpsbewoners af, dat met hete koppen koffie langs de wand zat. Ik kon Piet de post horen slurpen.

„Allemaal goed en wel,” begon mijn vader nors, „maar de kinderen . . . op dit uur . . .”

„Kan ik het helpen? Ze kwamen me een kerstboom brengen. Een cadeau zozegd. Voor het bewaren van de dieren. Heb ik erom gevraagd? Maar ja, ze willen dat ik naar de nachtkerk ga. En ik wou niet, omdat er dit jaar geen kerstboom is.”

„Schei uit,” zei mijn vader zuur. „Wat een herrie dáár dit jaar om geweest is!”

„O . . .,” zei mijn moeder plotseling. „Was dát het geritsel en geschuifel bij de keuken-deur, Edo? Het platgesleepte spoor . . . Het rode dasje . . .”

Kathy voelde naar haar hals. Haar das had ze verloren. Mijn moeders tanden klapperden. Zij had het zeker koud.

„Hier, drink op!” beval Hondenmaria. „Ik hoor dus geschuifel, ik loop naar buiten, ik los een schot, ik vind die stomme kinderen, een met een verdraaide enkel. Néé, het was niks, maar hij kon niet lopen. Dus wat doe ik? Ik sleep het hele zaakje, boven op die kerstboom, hier naar toe. Toen wou ik hulp gaan halen. Maar, daar waren jullie al!”

Mijn moeder staarde naar ons. Vlak bij haar keek een geit haar onverstoorbaar kauwend aan. Ik begon zenuwachtig te lachen.

„Alla, naar huis!” beval Hondenmaria, alsof zij over iedereen de baas was. Verbluft stonden zelfs de mannen op. En Bereburg zei mompelend toen hij voorbij Maria kwam: „Ik had wel wat beleefder kunnen wezen, daareven. Maar ja . . . ik wist ook van niks. Dus.”

„Ik had de kinderen beloofd niks te zeggen tot na de kerst,” zei Hondenmaria. „Zodoende.”

„Mogen we mee naar de nachtkerk?” vroeg Kathy toen we in de auto zaten. „Maar kinderen . . .” zei mijn moeder verbijsterd. „Hoe kwamen jullie . . . jullie. Zeg es, Edo . . .”

„Ze wilden Kathy’s konijn slachten,” zei ik stroef. „En de kalkoen ook. En wij zeiden, we zouden wel eens willen weten waarom al die dieren opgevreten moeten worden met kerst. Grote mensen doen waar wat ze willen. En er gebeurde ook niks. Nou, en toen zei jij dat we zelf dan maar . . . En dus . . .”

„Ja, ja,” zei mijn moeder haastig. „Lieve hemel. Nou er is dan nu tenminste iets gebeurd! Maar met Titia heb ik nog een appeltje te schillen! Schuifelen buiten de muur! Jawel! Met Victor scharrelen zal ze bedoelen!”

„Muur? De keukenmuur? Zeg eens, waar hadden jullie die kerstboom . . . dat cadeau voor Hondenmaria, vandaan?” viel mijn vader haar in de rede.

„Uit onze tuin,” zei ik mokkend. Alles was nu toch verloren. Ze moesten nu maar meteen alles weten. „Wij hadden geen geld voor een cadeau. Zodoende. En als er geen boom was, wou Hondenmaria niet naar de nachtkerk. En ze hééft al niks. Het is de enige dag in het jaar dat ze haar huis uitgaat. Iedereen denkt dat ze getikt is.”

„Nacht zal je bedoelen”, mompelde mijn vader. „En getikt is ze ook niet.”

„Mogen we mee?” herhaalde Kathy slaperig. En mijn moeder zei:

„Ja kind. Als jullie er niet komen, wie dan nog, zou ik willen weten.” Maar dat begrepen we niet.

Tegen middernacht reden we voor de tweede keer het erf af. Het regende niet meer, en ook de nevel was verdwenen. Bij de kerk wachtten we tot mijn vader geparkeerd had. We keken met verstijfde handen en scheve halzen in de richting van Kikkerij. En toen verscheen daar in de verte een wankel licht. Je kon de omtrekken van een fiets en een cape zien. Hondenmaria kwam eraan, de kerstboom op haar fiets. Er ging een zucht door het rijtje dorpsbewoners. Wie omkeek zag, dat er méér mensen op wacht hadden gestaan. Iedereen deed of hij daar toevallig was, zette zijn pet vaster, grinnikte schaapachtig, snoot zijn neus, of hoestte. Bereburg klopte zijn jas af. De kerkklok luidde, en stampend en handenwrijvend dromden we allemaal naar binnen. Onze woorden verdronken in de klanken van het orgel waar onze meester op speelt. De kinderen lazen de profetie, over een volk dat in donkerheid wandelt en een groot licht zal zien. Kathy las van wilde dieren die samen zouden grazen; een kleine jongen zou ze hoeden. In stilte zag ik mezelf daar gaan.

„Geen volk zal tegen een ander volk het zwaard opheffen,” zei Kathy met haar hoge stem. „En zij zullen de oorlog niet meer leren.”

Waren wij het, die de hele week dieren uit stallen en schuren hadden gesleept, in het donker, langs verlaten modderige paden, om ze bij Hondenmaria in veiligheid te brengen? Het leek wel een jaar geleden! Ik keek naar mijn vader, naar mijn moeder, die vluchtig mijn arm drukte. Want het is bij ons geen gewoonte om je ontroerd te tonen. Ik keek naar alle gezichten en het was alsof ik ze voor het eerst zag: de burens, Piet de post, Bereburg, de wachtmeester die naar ons had lopen zoeken, oude juffrouw Leur-gans die dikke Heinrich had meegetroond; hij had zijn Beiers vest met de koperen knopen aan. En Hondenmaria, die haar kerstboom aan de koster had gegeven. Daar stond hij, vlak naast de preekstoel, je kon onze papertjes zien glinsteren.

Toen liet van boven een trompet zich horen, hij had een stem van goud. En de altijd zo stroeve gezichten van de mensen ontspanden zich. Ze schraaptten hun kelen om te gaan zingen van het kind, in de kerstnacht geboren.

Buiten begon het opnieuw te regenen.

Tussen kerst en oudjaar

Sjoerd Vreijman

Van kerst naar oud en nieuw

Tussen Kerstmis en oudejaar liggen een paar dagen die een heel eigen stemming hebben. Het zijn kostelijke dagen om dat te doen waartoe je later misschien niet zo spoedig meer zult komen. Je kunt het boek gaan lezen dat je altijd al had willen lezen, je kunt gaan knutselen, je kunt orde op zaken gaan stellen in je boekenkast of iets aan je hobby doen en ga zo maar door.

Maar je kunt ook gaan doen wat hier in dit boek staat. En misschien kan je zelfs het een en het ander.

Je ziet maar! Maak er in elk geval fijne, goedbestede dagen van.

Sjoerd Vreijman

Werkspel

Daar woon ik

Het is fijn, dacht ik, in de dagen tussen kerst en nieuwjaar eens te onderzoeken in welke plaats - dorp, stad, stadswijk - je nu eigenlijk woont.

Je hebt er nu prachtig de tijd en de gelegenheid voor en ik zou je daarom willen uitnodigen voor een verkenningstocht door je woonplaats, hetzij alleen, hetzij samen met nog een of meer vriendjes of vriendinnetjes.

Wanneer je het resultaat van het onderzoek in een opstel of werkboek vertelt, zoveel mogelijk geïllustreerd met foto's en ander materiaal en dit daarna aan mij opstuurt (per adres: Uitgeverij Ploegsma, Keizersgracht 616 te Amsterdam C), dan ding je mee naar een paar mooie prijzen.

Ik ben echt benieuwd wat jullie allemaal zult ontdekken en hebt te vertellen, en natuurlijk vooral wie van de inzenders het beste onderzoek heeft gedaan.

Doe mee en doe je best!

Opzet van het onderzoek

Graag wil ik je een paar punten noemen waaraan je bij je onderzoekstocht door je woonplaats moet denken.

1 Uit de oude tijd

Het moet voor jou ongetwijfeld mogelijk zijn iets gewaar te worden van de historie van je woonplaats. Wellicht woont er bij jou een 'geschiedvorser', bij wie je inlichtingen kunt krijgen, wellicht ook kun je een paar boeken bemachtigen die hierover iets mel-

den. Ook weten oudere inwoners soms aardige dingen uit eigen ervaring of uit overlevering te vertellen. Kortom: probeer de wegen te vinden die je kunnen voeren naar het prille begin van je dorp of stad. Een aardig begin zou kunnen zijn wanneer je iemand die van deze zaken op de hoogte is en ervan kan vertellen, zou mogen interviewen, om zodoende de nodige gegevens te verkrijgen.

De verzamelde tekst kun je verluchten met oude prentbriefkaarten, plattegronden of foto's van bekende personen en oude gebouwen.

2 Hoe het er nu bij ons uitziet

Vanuit het verleden ben je in het heden aangekomen. Hieruit kun je naar hartelust je gegevens verzamelen. Teken een plattegrond van de plaats, verzamel foto's van belangrijke gebouwen, uithangborden, gevelstenen, standbeelden, molens, teken of beschrijf gemeentewapen en -vlag, bezoek een museum, onderzoek hoeveel inwoners je woonplaats heeft, wie het gemeentebestuur vormen, hoe de brandweer werkt en de politie. Je kunt ook bijvoorbeeld een straat, plein, of misschien wel het dorp 'in beeld' brengen door de woningen, bomen enzovoort stuk voor stuk na te tekenen of te knippen en deze op bijvoorbeeld een wandfries te groeperen. Dat kan een prachtig werkstuk worden.

3. Het huis waar ik woon

Vraag eens na wanneer jullie huis werd gebouwd en door wie, welke bewoners het in de loop van de tijd heeft gehad, welk ambacht er eertijds eventueel werd uitgeoefend. Maak er een tekening, plattegrond of knipprent van.

4 Dat doe ik graag

Over het dagelijks werk en je liefhebberijen kan een aardig opstelletje geschreven worden en dat werkstukje kan worden versierd met foto's, tekeningen of misschien wel met de resultaten van je hobby zelf. Wanneer je zelf geen speciale hobby hebt, kun je die van vader, moeder of een ander familielid beschrijven.

5 Een belangrijk bedrijf aan het werk

Elke plaats bezit zeker één of meer bedrijven, die voor haar belangrijk zijn, al zijn ze

nog zo klein van omvang of nog zo algemeen verspreid en bekend. Je kunt via een interview met de betrokken eigenaar of baas de nodige gegevens verzamelen, of ook kun je een middag in dat bepaalde bedrijf gaan 'werken'.

6 Dier en plant rondom

Welke omgeving je woonplaats ook mag bezitten, overal heeft de natuur haar eigen glorie. Ga er op uit en probeer eens een dier te bestuderen in zijn eigen omgeving. Bestudeer en beschrijf desnoods als een en ander niet mogelijk is, een huisdier. Ook de vogels niet vergeten. Denk ook aan de planten. Dit onderdeel illustreren met foto's of prenten uit bloemencatalogi.

7 Gewoonte en gebruik

Er zijn misschien nog bepaalde gewoonten, gebruiken, liederen en spelen bij jullie in ere (markten, feesten). Beschrijf die dan. Mocht alles verdwenen zijn, vroeger zijn ze er vast en zeker geweest. Vraag er daarom eens een oudere inwoner naar. Wie weet wat dit je aan materiaal kan opleveren.

Een paar opmerkingen tot slot

De hier gegeven opzet is een voorbeeld. Wanneer jij je eigen woonplaats op een andere manier aan de orde wilt stellen, is dat ook uitstekend.

Doe het maar op de manier die jou het beste lijkt. Maar hoe dan ook, doe het, en stuur je werkstuk vóór 1 februari 1971 in. Veel plezier en succes!

ATTENTIE!

ATTENTIE!

EEN KANS VOOR IEDEREEN

Alle jongens en meisjes kunnen meedingen naar een paar mooie prijzen, wanneer zij vóór 1 februari 1971 aan ons inzenden het door hen zelf of door een groep uitgewerkte werkspel:

„DAAR WOON IK”

Elke inzender ontvangt een verrassing!

Doe allemaal mee!

Doe allemaal mee!

Men neme...

Hier zijn een paar recepten voor de kook- en baklustigen onder jullie. Als je elk recept goed leest, kun je het gerecht en de koek klaarmaken zonder hulp. Probeer het maar eens.

Toi toi

Een gerecht dat je als maaltijd voor het hele gezin kunt koken.

Voor vier personen heb je nodig:

250 gram (1 pakje) macaroni

2 pakjes soepgroente, kant en klaar bij de groenteman verkrijgbaar

200 gram gehakt

1 sneetje witbrood

4 afgestreken eetlepels margarine

wat zout en peper

Werkwijze:

1 Zet zes kopjes water op met twee volle theelepeltjes zout

2 Als het water kookt, doe je er de macaroni bij en draait de warmtebron laag.

3 Doe het deksel een beetje schuin op de pan, anders kookt de macaroni over. Die moet zo'n vijftien minuten koken.

4 Leg het sneetje brood in een bord en doe daarbij twee afgesteken theelepeltjes zout, een mespuntje peper en giet daar twee lepels water bij.

5 Als het brood helemaal nat is, leg je het gehakt op het brood en kneedt met een schone hand beide tot een mooie bal. Als het goed gedaan is, zie je van het brood niets meer terug.

6 Met je beide handen draai je nu mooie kleine balletjes van het gehakt.

7 Zet een braadpan op een laag vuur en doe daar de vier eetlepels margarine in. Als de margarine gaat bruisen, doe je er de soepgroente bij en laat die zachtjes vijf minuten bakken. Dan voeg je ook de balletjes gehakt toe en dan laat je dit mengsel nog vijftien minuten bakken. Nu en dan eens omscheppen met een lepel.

8 Als de macaroni gaar is – ze is dan wit van kleur – doe je ze over in een vergiet dat je op een pan hebt neergezet. De macaroni moet even uitlekken.

9 Als de macaroni haast niet meer lekt, voeg je ze toe aan de soepgroente en het gehakt in de braadpan.

10 Nu nog vijf minuten zachtjes laten opwarmen, en dan proeven of de smaak goed is.

11 De macaroni op een schaal doen en dan: smullen maar!

Voor de banketbakkers(sters) is hier een recept voor een

Kruidkoek

Voor deze heerlijke kruidkoek heb je een vorm nodig die een inhoud heeft van ongeveer zes dl.

Je kunt dat nameten door een flesje van de melkboer van een halve liter met water te vullen en dan uit te gieten in de vorm die je hebt. Kan al het water erin en blijft er dan nog wat ruimte over, dan heb je een prima vorm.

En nu wat je nodig hebt:

150 gram zelfrijzend bakmeel

125 gram donkerbruine basterdsuiker

ongeveer 1 dl melk en een $\frac{1}{2}$ ei, of 1 $\frac{1}{4}$ dl melk

1 volle eetlepel koekkruiden (als je die niet hebt kun je ze zelf samenstellen:

4 theelepels kaneel, 1 theelepel kruidnagelgruis, 1 $\frac{1}{2}$ theelepel nootmuskaat, $\frac{1}{4}$ – $\frac{1}{2}$ theelepel peper naar smaak)

2 volle eetlepels rozijnen

1 mespunt zout

Werkwijze:

1 De bakvorm invetten met een beboterd stukje papier.

2 Zelfrijzend bakmeel afwegen en in een grote schaal doen.

3 De suiker afwegen en bij de bloem in de schaal doen.

4 De koekkruiden afmeten en erbij voegen.

5 De rozijnen wassen, afdrogen met een stuk keukenpapier, en erbij voegen.

6 Het halve ei en de melk – of alleen de melk – erbij doen.

7 Het mespuntje zout erbij doen.

8 Nu alles goed door elkaar roeren tot je een mooi glad beslag hebt. Als het goed is, is het beslag zo dik, dat het als je een lepel uitschept en deze boven de schaal omkeert, er in dikke klodders afvalt.

9 Nu doe je het deeg in de vorm. Voorzichtig, niet te veel knoeien!

10 De oven aansteken en zetten op stand 2 voor gasovens (150°C voor elektrische ovens).

11 Het rooster in de oven schuiven op die hoogte, dat als de bakvorm erop staat het midden van de vorm precies in het midden van de oven staat.

12 Nu maar rustig wachten tot de kruidkoek gaar is. Dat zal wel ruim een uur duren. Denk eraan dat je de eerste drie kwartier niet in de oven mag kijken, want dan slaat het deeg neer, en heb je straks een platte kleffe koek. Na een uur prik je eens voorzichtig met een breinaald midden in de koek tot op de bodem van de vorm; als de naald er helemaal schoon uitkomt, is de koek klaar, en kun je hem uit de vorm halen en koud laten worden.

Veel succes!

Wie knabbelt er aan mijn huisje?

(een knutselwerkje voor de laatste dagen van het jaar)

Een heel enkele keer ontdek je van die knutseldingen waar je O! tegen zegt. Dit keer heb ik zo iets voor jullie gevonden, echt iets heel bijzonders. Het is het sprookjeshuis van Hans en Grietje om zelf te maken en . . . later op te snoepen. Het vergt wel wat uurtjes tijd om het te maken, maar het is leuk werk en in de kerstvakantie heb je meestal véél tijd.

Je kunt dit snoephuisje best in je eentje maken als je een beetje handig bent, maar het is veel gezelliger om het met een groepje te doen: een stel vriendjes of vriendinnetjes, je eigen familie of een ander gezin. Nóg leuker is het, om er gezamenlijk twee of meer te maken en dan te kijken welk huisje het mooiste is geworden, maar daarover straks. Nu eerst de werkbeschrijving.

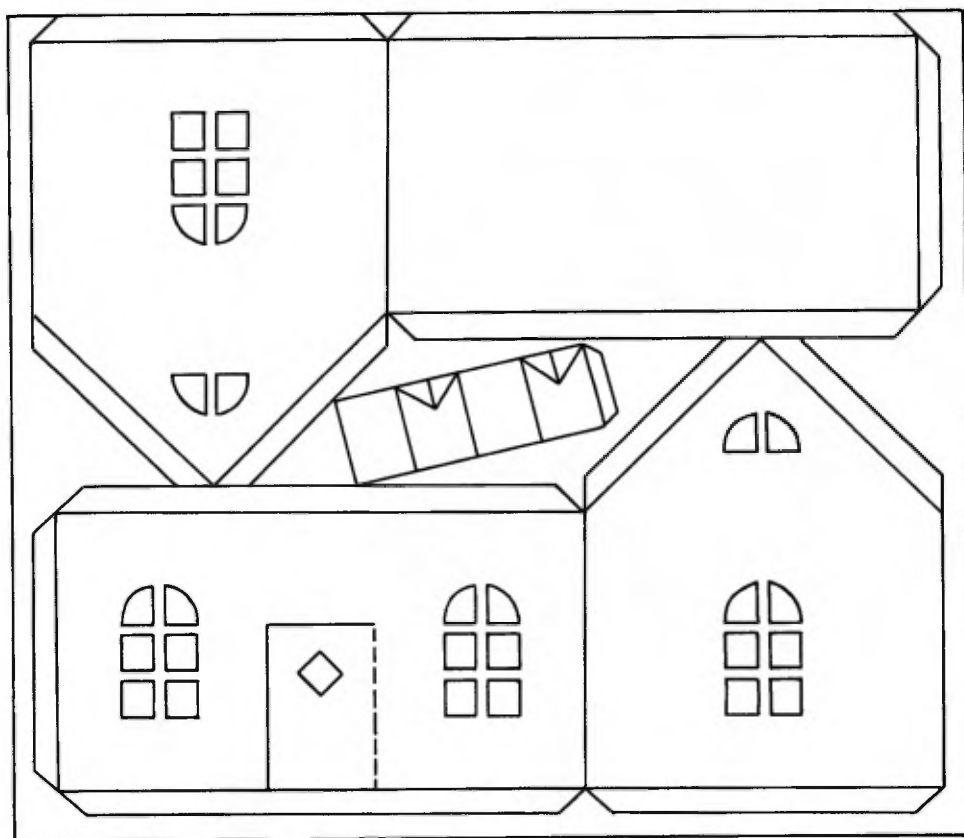
Het geraamte van het huisje bestaat uit dun wit karton. Het model hiervan is kant en klaar – en in verschillende maten – verkrijgbaar in Duitsland. Bijna alle levensmiddelenzaken en kantoorboekhandels verkopen het onder de naam „Knusperhäuschen”. Lang niet ieder kan echter aan zo'n kant en klaar geraamte uit Duitsland komen, maar bovendien is het heel best zelf te maken. Je hebt nodig:

voor de bodemplaat, waarop het huisje komt te staan, een stuk karton van 35 x 24 cm, voor de voorgevel met één zijwand – vouwnaden die aan elkaar geplakt worden meegeteld – een stuk karton van 33 x 17 cm; voor de achtergevel met de andere zijwand ook een stuk karton van 33 x 17 cm. Het dak bestaat uit een stuk karton van 23 x 20 cm met een vouwnaad in het midden over de gehele lengte, 23 cm lang. De schoorsteen wordt gemaakt van een stukje karton van 10 x 3,5 cm. Zie de werktekening.

Je kunt zelf net zoveel of zo weinig ramen in het huisje maken als je wilt; een voorbeeld staat op de werktekening. Achter de raampjes, dus aan de binnenkant van het huisje, wordt een stukje doorzichtig rood papier geplakt vóór je het dak erop zet.

Het is verstandig om een goed soort lijm te gebruiken om de onderdelen van het huisje aan elkaar te plakken en op de bodemplaat vast te kleven. Als dit klaar is, plak je de bodemplaat vast op een stevige onderlaag: een flink stuk dik karton, een plaatje board of iets dergelijks. Het huisje staat dan wat steviger en je krijgt zo ruimte om later „een tuin om het huis aan te leggen”. Een – lege – kartonnen doos waarin nieuwe televisietoestellen verpakt worden is erg geschikt als onderlaag. Die kan namelijk zo in elkaar geschoven worden dat er een soort plateau met dubbele bodem van gemaakt kan worden, en in die dubbele bodem kunnen de batterijen worden verstopt als je een lampje in het huisje wilt laten branden. De randen worden afgedekt met stroken gekleurd crêpe-papier, die aan één kant tot franje ingeknipt worden en aan de andere kant op de bodemplaat vastgelijmd.

Tot nu toe was het allemaal eigenlijk nog maar 'voorwerk' wat je deed. Nu ga je beginnen om dit huisje van karton om te toveren tot een echt sprookjes-snoephuisje. In het sprookje van Hans en Grietje is het huisje gemaakt van brood met een dak van koek en de ramen waren van suiker. Wij doen het een beetje anders want we gebruiken taai-taai inplaats van koek, en van de suiker maken we plaksel om de taai-taai en het andere lekkers vast te plakken. Dan kan het snoepgoed later nog opgegeten worden. Als we het met lijm deden, zou het niet lekker smaken. Dat suiker-plaksel is heel eenvoudig te maken van poedersuiker met water: in een diep bord of een kommetje een à twee ons gezeefde poedersuiker doen, dan geleidelijk lauw water toevoegen en goed roeren tot een dikke brij is ontstaan. Niet te veel tegelijk maken, want de suikerbrij droogt snel in en wordt dan hard. Deze „suikerlijm” is hetzelfde wat je op taarten ziet. Dan heet het glazuur.

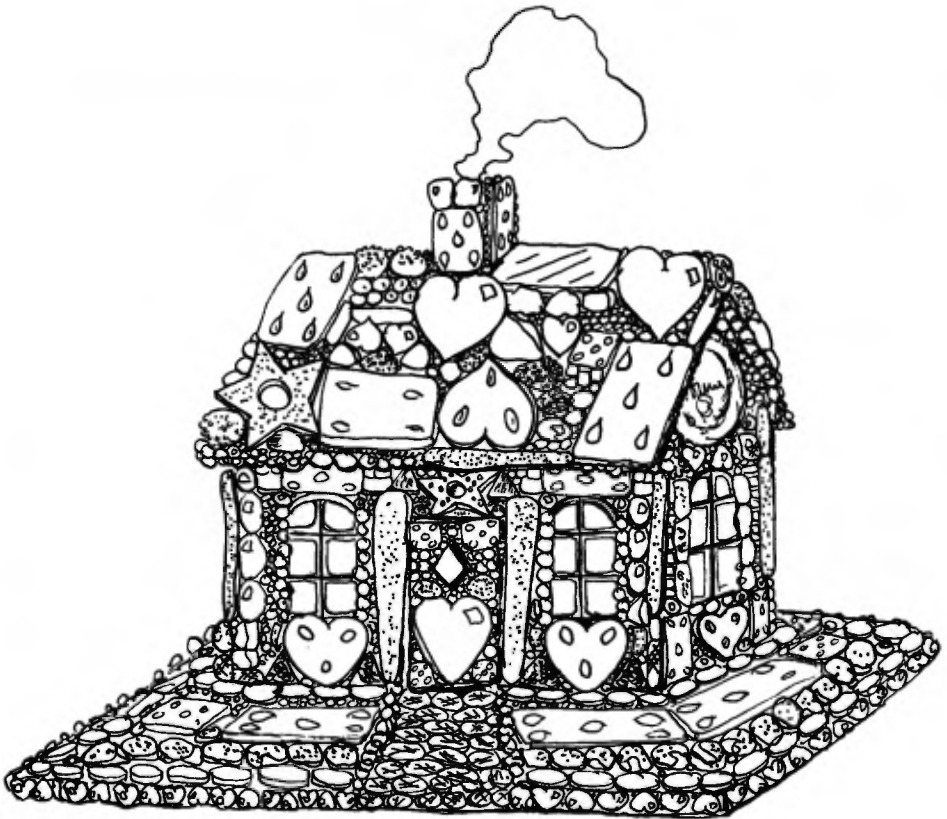

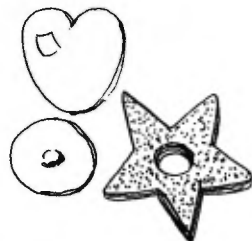
Als eerste laag neem je taai-taai. Het best lenen zich hiervoor stukken taai van ongeveer 5 x 2 cm, waarmee eerst het dak wordt beplakt. De taai-taai wordt stuk voor stuk aan een kant besmeerd met de suikerbrij – met een kwast of met je vinger!) – en in een rij op het dak geplakt en even aangedrukt. Telkens als er een stuk opgeplakt is, dit vaststeken met een speld (met gekleurde kop) in het midden, die je door de taai heen tot in het karton prikt. Als je bezig bent, zul je merken dat dit heel eenvoudig is en gemakkelijk gaat. De spelden zijn bedoeld om de taai – en het andere snoepgoed – vast te zetten en vast te houden tot de suikerglazuur droog en hard is geworden. Nog een rij eronder plakken en net zoveel tot het gehele dak volgeplakt zit. Het staat leuk om de randen van de taai iets over de kartonnen dakrand uit te laten steken. Als de stukken niet passen, kun je ze met een mesje op maat snijden. Na het dak volgen de muren; alleen de schoorsteen en de deur laten we vrij. Denk eraan dat je ook de kleine stukjes taai die je op maat gesneden hebt om een mooi aansluitend geheel te krijgen, goed met een speld vastzet.

Het suikerplaksel droogt vrij snel en als je klaar bent gekomen met de muren, zal het dak al aardig hard geworden zijn. Deze taai-taai-bedekking vormt een onderlaag waarop je naar eigen smaak het huisje verder kunt versieren met alle mogelijke snoepjes. Dat gaat weer op dezelfde manier: een kant van het snoepje in de suikerpap dopen of besmeren. Het snoepje op de taai vastdrukken en vastzetten met een speld met gekleurde kop, die je nu doorpriket tot in de taai. Als het erg harde snoepjes zijn waar je niet doorheen kunt prikken – chocolade-guldens bijvoorbeeld – kun je ze met twee spelden aan de onderkant steunen, zodat ze toch op hun plaats blijven zitten tot de suikerbrij opgedroogd is. Soms gebruik je wat te veel suikerstroop en loopt het in een straalpje langs het dak of de muur,

dat hoef je niet weg te vegen; het geeft een leuk effect, net of het ijspegels zijn. Voor dit decoratieve versieren lenen zich alle mogelijke snoepfiguren: verschillende vormen en kleuren schuimpjes, rode en gekleurde dragees, flikjes, gehalveerde vruchtjes van marsepein, mopjes van roze of witte suiker en/of chocola, de 'zilveren' en 'gouden' chocolademunten, miniatuur sinaasappeltjes en citroentjes van suikergoed, borstplaatjes, roze en witte pepermuntjes, dropjes. Het is leuk om er wat uitgesproken figuren bij te hebben zoals sterretjes, banaantjes, hartjes, visjes, enzovoort. Bijzonder goed te gebruiken zijn de in sommige winkels verkrijgbare hartjes, sterretjes en rondjes van koek, waaroverheen een laagje glazuur of chocola is gespoten. De schoorsteen en de deur worden alleen met snoepjes beplakt. — Je kunt het huisje stampvol plakken — probeer ook hier en daar eens een paar snoepjes half over elkaar heen te plakken — maar natuurlijk kun je het ook zo doen dat er nog wat van de bruine taai-taai-ondergrond te zien blijft. Terwijl je bezig bent zie je zelf wel wat jij nu het mooiste vindt.

Als het huisje klaar is, ga je de „tuin aanleggen”. Ook dat kun je helemaal naar eigen smaak doen. Het gaat weer op dezelfde manier; de snoepjes of koekjes worden aan een kant met de suikerbrij ingesmeerd en op de bodemplaat vastgeplakt. Hierbij hoef je geen spelden te gebruiken omdat dit een horizontaal vlak is en alles vanzelf op zijn plaats zal blijven. Een paar suggesties voor de tuin: een paadje naar de deur maken van heel kleine ronde snoepballetjes of rode, grijze, zwarte, blauwe snoep'erwtjes'; om het huisje heen een straatje of een terras plaveien met vierkante of ronde biscuits; een hekje maken met half doorgesneden petit beures of brusselse kermis of met lange vingers; een rotstuintje maken van chocolade-cocos- of pindarotsjes met suikergoed-bloemetjes; een vijver maken

van een stukje zilverpapier omzoomd met ringkoekjes of muisjesflikken.

Als je met de tuin klaar bent doe je een prop watten in de schoorsteen en laat het huisje een paar uur staan. Daarna voorzichtig, met een draaiende beweging, de spelden uit de taai en de snoepjes halen zodra de suiker goed hard is geworden. Je moet dat laatste echt heel zorgvuldig doen. Daarom namen we ook spelden met gekleurde koppen, die zie je gemakkelijker. Stel je voor dat iemand later per ongeluk een speld mee opeet als de snoepjes van het huisje afbroken worden!

En als je een handige vader of broer hebt, die een klein lampje in het huisje kan maken met een draad naar de batterij onder de bodemlaag, dan is het helemaal om O! tegen te zeggen!

Nu is het huisje klaar, maar het heeft nog geen bewoners. Je kunt de figuurtjes van Hans en Grietje en de heks kant en klaar kopen of uit een oud prentenboek of kleurboek halen, op triplex plakken en dan uitzagen – met een voetje. Je kunt ze ook zelf fabriceren van een pijpreiniger, een beetje stopwol en een oud lapje. De heks zet je in de half-open deur en Hans en Grietje waar je maar wilt.

Als het huis klaar is, is het zo mooi dat het bijna jammer is om het later te gaan afbreken en het snoep op te eten. Het kan weken blijven staan zodat iedereen er eerst veel kijkplezier van kan beleven voordat het lekker-plezier aan de beurt komt. De suiker wordt keihard, maar met een scherp mes kan elk snoepje er gemakkelijk afgebroken worden.

En omdat het kersttijd is, kun je juist nu véél met zo'n huisje doen. Je kunt er namelijk andere kinderen een heel groot plezier mee doen. Kinderen in een inrichting of ziekenhuis bijvoorbeeld die in deze tijd geen huiselijke gezelligheid kunnen hebben. Als je één keer de O!'s gehoord hebt als zo'n verrassing een kinderzaal wordt binnengedragen, dan sla je geen jaar meer over om zoiets in elkaar te knutselen voor anderen.

Veel succes en veel plezier!

Benodigheden

een kant en klaar geraamte van het „Knusperhäuschen” of dun wit karton met een klein velletje doorzichtig rood papier en goede lijm

een onderlaag

lampje en batterij met wat draad

figuurtjes van Hans en Grietje en de heks

wat gekleurd crêpe-papier

propje watten

een scherp mesje

een kwast

een doosje spelden met gekleurde koppen

een kop of bord

1½ à 2 pond poedersuiker; dit is voor het gehele 'plakwerk' ruim gerekend; meestal kan men met één pond toe

2 zakjes taai-taai van ongeveer 5 x 2 cm

ongeveer 1 à 1½ pond gevarieerde snoepjes; dit hangt af van wat en hoeveel er wordt gebruikt.

Zo'n gekke naam

„En denk eraan, goed uitkijken bij het oversteken”, waarschuwde moeder iedere morgen als de kinderen naar school gingen, Loekie naar de vierde en Bram naar de derde klas.

Ze wuifden eerst altijd nog even naar moeder, die hen voor het raam stond na te kijken tot ze uit het gezicht waren verdwenen. En dan moesten ze al gauw het drukke verkeersplein oversteken naar een straat, waar onder één dak telkens een lange rij was gebouwd van huizen die precies op elkaar leken: raam-deur, raam-deur, raam-deur. . . Aldoor dezelfde ramen en dezelfde deuren, wel tien keer of vaker achtereen.

Naast al die gelijke deuren stond op de rechterdeurpost het huisnummer in zwarte cijfers, en op de deuren zelf waren emaille plaatjes geschroefd met de namen van de bewoners.

Nou, daar was niets bijzonders aan, zul je zeggen.

Maar dan heb je het toch mis! Want als Loekie en Bram nummer 23 naderden, stootten ze mekaar altijd even aan en begonnen te giechelen. Niet om dat nummer natuurlijk, maar om wat er op het naambordje stond te lezen:

MEVR. H. H. PIJPENBROEK

O, wat vonden ze dat een gekke naam!

Wie heette er nou Pijpenbroek. . . ? 't Was toch nogal glad dat er pijpen aan een broek zaten? Anders kon je hem niet eens aantrekken!

Toen de kinderen voor de eerste keer op die naam waren gaan letten hadden ze erom gelachen, meer niet.

Maar later bonsden ze wel eens op de deur van nummer 23, en riepen dan: „Ha, ha, mevrouw Pijpenbroek!” En dan renden ze hard weg.

Dat was al erg, maar het werd nog erger. Bram kwam op het idee, de klep van de brievenbus een eindje op te tillen en dan naar binnen te gillen: „Ha, ha, mevrouw Broekspijp!” En weer hard weghollen natuurlijk, nog harder dan anders, en bij de volgende zijstraat voorzichtig eventjes omkijken of de mevrouw ook aan de deur kwam. . . Het was verbazend spannend, dāt wel. Maar toen ze nooit eens de straat op vloog om te kijken wie haar dat had geleverd, ging de aardigheid er een beetje af. Ja, ze namen het mevrouw Pijpenbroek bijna kwalijk, dat ze nooit iets deed, als ze kattenkwaad uithaalden.

Daarom hadden ze nu iets anders verzonnen.

Bram had een malle tekening gemaakt van een dikke dame, die het haar in een mal knoedeltje op het hoofd droeg. Ze had geen japon aan maar een trui met een broek, een met van die wijde flodderpijpen. En ze trok een klein, rond hondje aan een lijn.

Ha, ha, mevrouw Broekspijp! had hij er in koeien van letters onder geschreven.

„Goed zeg!” vond Loekie, en ze lachten zich allebei slap. De tekening werd netjes opgevouwen en in een envelop gestoken, waarop Loekie het adres schreef:

MEVROUW H. H. PIJPENBROEK
HERENSTRAAT 23
ALHIER

Intussen weekte Bram een postzegel van een oude ansicht, en die plakten ze nu met wat gluton in de rechterbovenhoek. Zó leek het net of de brief in het postkantoor was afgestempeld.

„Ze denkt vast dat de post hem gebracht heeft!” riep Bram, en hij had alweer schik.

De volgende morgen op weg naar school zou het dan gebeuren. Bram schoof de brief in de

gleuf van de brievenbus van nummer 23, gaf hem een extra duwtje en . . . plof! gleed hij in de bus.

„Post voor mevrouw Broekspijp!” schreeuwde hij luid, en bonsde met beide vuisten op de deur. Toen renden ze weg, gierend van pret.

Bram had mevrouw Pijpenbroek dus getekend: een klein, dik dametje. Maar wist hij dan dat ze er zó uitzag?

Welnee, want de kinderen hadden haar nog nooit gezien. Ze had lange, dichte vitrages voor het raam hangen, en daarachter stond nog een brede plant met fijn groen, waar je niet doorheen kon kijken.

Maar tòch. . . Toch meenden ze soms haar schim te zien. Ze zat dan in de achterkamer aan tafel, naar het leek. Misschien was ze wel aan het ontbijten of las ze in het ochtendblad. . . wie zou het zeggen? Die vage, donkere schaduw tegen het raam van de achterkamer. . . dat was alles wat ze van mevrouw Pijpenbroek wisten. Behalve dan die gekke naam natuurlijk. Dáárom alleen hadden ze voor haar huis staan schreeuwen en die malle tekening in haar brievenbus gestopt.

Onderweg naar school begonnen ze er telkens weer over, en dan proestten ze het uit van de lach. Ook in de klas moesten ze er aldoor aan denken. Maar 't gekke was, dat Loekie het toen opeens helemaal niet meer zo leuk vond.

Stel je nu eens voor dat die mevrouw al oud was, of ziekelijk . . . Misschien was ze dan wel erg geschrokken van hun geschreeuw en het gebons op de deur . . . 't Was ook eigenlijk een beetje vreemd, dat ze nooit eens naar buiten was gestoven om hun een flink standje te geven . . . Ja, Loekie wist nu wel bijna zeker dat die mevrouw Pijpenbroek een oud, broos dametje was, en niet meer zo vlug ter been . . . Ze zou hun brief nu wel gevonden hebben. Met een papiersnijder had ze hem voorzichtig opengesneden, en toen haar bril opgezet om de tekening beter te kunnen bekijken en het malle onderschrift te lezen . . .

Opeens schaamde Loekie zich, ze voelde dat ze een kleur kreeg.

Wat zou de mevrouw toen gedaan hebben . . . ? Als ze telefoon had, belde ze misschien hun huis wel op . . . Of de kinderpolie . . . Maar nee, dat kon gelukkig niet, want ze kende hun namen niet en wist ook niet, waar ze woonden . . .

Loekie lette die morgen zo slecht op onder de les, dat het maar weinig had gescheeld of ze moest schoolblijven. „Wat mankeert jou vanmorgen?” had meneer gevraagd, toen ze een beurt kreeg met lezen en tot tweemaal toe niet wist waar het was.

Eindelijk ging de bel van kwart voor twaalf. De klassen stroomden leeg.

„We gaan niet door de Herenstraat naar huis,” zei Loekie tegen Bram, die bij het schoolhek op haar wachtte. „We kunnen beter een omweg maken door de Kortestraat, je weet wel. Stel je voor, dat dat mens van 23 in haar deur naar ons staat uit te kijken!”

Ze kwamen wat later thuis dan gewoon.

Moeder was bezig de tafel te dekken voor de middagboterham, vader zat de post door te kijken.

Uit het kleine stapeltje haalde hij een brief te voorschijn.

„Deze is verkeerd bezorgd,” zei hij tegen moeder. „Hij is bestemd voor mevrouw Pijpenbroek, Herenstraat 23. Het staat er duidelijk op.”

Hij hield de brief omhoog.

Met schrik ontdekten Loekie en Bram hun eigen envelop. Maar hoe kwam die brief nu hier terecht?

„’t Is de hand van Loekie,” zei vader. „Ik denk, dat de post hem daarom hier heeft bezorgd. En hij heeft zeker ook geweten dat Bram die mooie schilderij van mevrouw Pijpenbroek heeft gemaakt . . . ik bedoel natuurlijk mevrouw Broekspijp . . .”

Loekie werd vuurrood, maar Bram keek eens naar vaders gezicht of die het geen leuke mop vond. Maar nee, er kon geen lachje af.

„Hoe komt dat ding hier?” mopperde hij toen, want dat verhaaltje van de post geloofde hij niet.

„Laten we er maar niet langer omheendraaien,” vond moeder. „De hulp van mevrouw Pijpenbroek bracht hem vanmorgen. Ze wist jullie namen en je adres van de melkboer. - Nou, vader en ik vinden dat jullie je maar raar hebt aangesteld! Zomaar bij andere mensen op de deur bonzen en door de brievenbus gillen, en nu nog deze brief . . .”

„Ik begrijp niet waarom jullie dat eigenlijk deden,” zei vader.

„Nou gewoon, omdat we Pijpenbroek zo’n gekke naam vinden . . .”

„Als ik het niet had gedacht! Dan is het niet alleen onbehoorlijk, maar nog dom ook! Weet je wel wat dat ’broek’ eigenlijk betekent? Een laag stuk weiland, anders niet. Loekie heeft op school misschien wel eens gehoord van het dorp Broek in Waterland, of van Zuidbroek. Het kan best zijn dat de over-overgrootvader van mevrouw Pijpenbroeks man ook een ’broek’ heeft gehad, een stuk drassig land, dat zo’n beetje de vorm had van een pijp. Toen noemden de mensen hem naar dat weilandje: Pijpenbroek. Je ziet, er is niets

geks aan! Er zijn ook wel mensen die Grotebroek heten, en Vollebroek . . .”

„Vollebroek . . .!” schaterde Bram. „Ik lach me slap!”

„Misschien naar een stuk weiland waar vaak veulens of vollens liepen,” legde vader uit, die er zelf ook schik om had. Maar zijn gezicht stond meteen weer ernstig toen hij zei: „Maar al betekende die naam Pijpenbroek nu ook niets anders dan een doodgewone broek-met-pijpen, dan hadden jullie die mevrouw nog niet zo'n last mogen bezorgen. Het is nu uit met die malle streken, begrepen?”

„Het is woensdag, jullie zijn vanmiddag dus vrij,” bedacht moeder. „Als ik jullie was, zou ik om een uur of drie even naar mevrouw Pijpenbroek gaan om te zeggen dat het je spijt, en dat het niet weer zal gebeuren.”

„Spijten . . . ? 't Spijt mij helemaal niet, ik vond het juist leuk,” mopperde Bram.

„Dan zeg jij dat van die spijt er maar niet bij,” zei vader. „In ieder geval moet die mevrouw weten dat je haar in 't vervolg met rust zult laten!”

„Ik denk dat ik vanmiddag een bosje bloemen uit mijn tuintje voor haar meeneem,” fluisterde Loekie, toen Bram en zij even alleen in de kamer waren. Ze deed dit niet alleen omdat ze iets goed wilde maken, maar ook omdat ze hoopte dat mevrouw dan niet zo boos zou zijn.

„Van mij kan ze een paardebloem krijgen,” zei Bram, die zich groot wilde houden. Hij zag erg tegen het bezoekje op, en daarom deed hij juist zo onverschillig.

Graag of niet, de kinderen gingen tegen drieën op weg naar Herenstraat 23, mevrouw H. H. Pijpenbroek. Loekie met een bosje lelietjes van dalen, Bram zònder paardebloem.

Onderweg zeiden ze niet veel. Hoe zouden ze ontvangen worden?

Daar stonden ze al voor de deur, waarop ze zo vaak gebonsd hadden.

„Bel jij maar,” zei Bram, die opeens niet goed durfde.

Even later ging de deur al open: mevrouw Pijpenbroek.

Begon ze de kinderen meteen een standje te geven? Zo van: Dáár heb je die twee blagen, die altijd zo'n herrie schoppen voor m'n huis en me zo'n gekke brief hebben gestuurd?

Niets ervan! Ze keek juist heel vriendelijk, en ze zag er gezellig uit in een glimmende zwarte bloeze met een zilveren speld erop.

„Komen jullie maar even binnen,” zei ze, alsof er niets aan de hand was. Ze ging hun voor naar een ouderwetse kamer, waar de wanden vol hingen met portretten. Op een kastje stond een kooi met het deurtje open: een kanarievogeltje wipte door het vertrek rond.

„'t Spijt me, mevrouw, dat we u zo gehinderd hebben,” stotterde Loekie. „Maar we zullen het niet meer doen . . . En deze bloemen zijn voor u.”

„Wat aardig,” zei mevrouw Pijpenbroek. „Lelietjes van dalen. Dat zijn mijn lievelingsbloemen. Dank je wel, kind.”

Bram mompelde zo'n beetje, dat hij niet weer door de brievenbus zou gillen, maar over spijt had hij het helemaal niet.

Wel keek hij telkens naar de kanarie, die bovenop de kuif van het kabinet was gaan zitten en een paar vrolijke toontjes liet horen.

„Een lief vogeltje, hè?” zei mevrouw Pijpenbroek. „En verstandig dat hij is!” Ze lokte hem door zachtjes „piet . . . piet . . .” te roepen. Meteen fladderde de kanarie naar beneden en ging op haar schouder zitten. „Wil je wel geloven, dat ik veel gezelligheid aan hem heb?” vroeg ze. „Ik woon hier helemaal alleen, moet je weten. Maar met Pietje kan ik zo nu en dan wat praten, wat jij, Piet?”

Ze zag, hoe Loekie naar de portretten keek.

„'t Hangt hier wel wat vol hè?” verontschuldigde ze zich. „Toch houd ik ervan, al die gezichten om me heen te zien. Maar kom, ik zal jullie eens wat limonade inschenken.”

Ze zette voor Loekie en Bram ieder een glaasje prik neer en presenteerde een koekje.

Begon ze dan helemaal niet over die herrie en die brief?

Ja, tòch . . .

„Gunst, ik zag jullie tweetjes hier zo vaak langskomen naar school,” begon ze. „En dan zei ik tegen Pietje: Piet, daar heb je ze weer. Ik merkte natuurlijk best dat jullie schik hadden om m'n naam. Nou, Pijpenbroek is een malle naam, dat vind ik zelf ook.”

Maar nu ging Bram haar uitleggen waarom die naam helemaal zo gek niet was.

„Dat heb ik nooit geweten,” zei mevrouw. „Ik dacht altijd: een pijpenbroek is een broek-met-pijpen. Het kon me niets schelen, hoor. Maar toen begonnen jullie op mijn deur te bonzen en stuurden me die tekening. Och, ik begrijp het allemaal best. Ik zou het zelf misschien ook gedaan hebben toen ik zo oud was als jullie.”

De kanarie was intussen op Brams hoofd gaan zitten. De jongen vond dit zo leuk, dat hij niet alleen een beetje van het vogeltje zelf maar ook van zijn meesteres ging houden.

„k Vind het nou toch wel jammer dat we hier zo'n herrie geschopt hebben,” zei hij opeens. „Pietje en u hebben zich vast een rotje geschrokken!”

Mevrouw Pijpenbroek moest even lachen.

„We hebben het je allang vergeven,” zei ze. „Ik geloof zelfs dat Piet erg op je gesteld is. Als je wilt mag je zaterdagmiddag terugkomen, dan kun je me helpen de kooi schoon te maken.”

Dàt was getroffen! Bram was een echte dierenvriend, en hij maakte meteen een afspraak met mevrouw Pijpenbroek. Hij zou ook wat vogelzaad voor Pietje meenemen uit de diershok, waar ze op weg naar school altijd voorbij kwamen.

„Ik wil ook wel eens boodschappen voor u doen,” bood Loekie aan. „Als het slecht weer is of zo, zodat u zelf liever binnen blijft.”

„Ik zal eraan denken,” zei mevrouw Pijpenbroek vriendelijk. „Ik hoop in ieder geval dat jullie me nog vaak eens komt opzoeken. Wil je wel geloven dat ik haast blij ben, dat ik Pijpenbroek heet?”

De volgende dagen kwamen Loekie en Bram weer geregeld langs Herenstraat no. 23. En wat zagen ze dan?

De gordijnen waren een eindje opengeschoven, de grote plant was iets naar achteren gezet. Vaak kwam mevrouw Pijpenbroek met Pietje op haar schouder voor het raam staan en wuifde de kinderen goedendag. Die zwaaiden dan terug, en zo was de dag alweer fijn begonnen.

En dat kwam allemaal door die gekke naam, die toch eigenlijk een mooie naam was!

Viering van oudejaarsavond

Sjoerd Vreijman

Iets over oud en nieuw

Heel vroeger kende men in ons land drieërlei nieuwjaar. In de eerste plaats 1 januari of jaarsdag, dat al van oudsher een heidense feestdag was, die met veel drukte, lawaai en overmatig eten en drinken werd gevierd. Deze wijze van feestvieren hinderde ten eerste de eerste geloofspredikers. Eligius en Bonifacius trokken er hevig tegen ten velde. Om in de toestand verbetering te brengen, liet men het kerkelijke jaar beginnen op 25 december, maar het bleef zonder resultaat. Jaarsdag bleef gevierd op de oude wijze; 25 december was dus de eerste dag van het kerkelijk jaar. Maar bovendien kende men nog het burgerlijk jaar, dat met Pasen begon en in gebruik was aan het Franse en Engelse hof, bij de hertog van Brabant en de graven van Vlaanderen en Holland en de hofstijl heette. De eerste januari was van de drie echter de oudgermaanse feestdag en die dag is gehandhaafd

gebleven sinds Requesens op 16 juni 1575 een beveldschrift uitvaardigde, dat het burgerlijk jaar moest beginnen op 1 januari.

Of de Germanen de nieuwjaarsviering hebben overgenomen van de Romeinen, die de dag herdachten met grote feesten en het geven van geschenken, is niet met zekerheid te zeggen. Stellig is het, dat de nieuwjaarsdag behoorde tot het joelfeest. Joelfeest was het winterfeest der oude Germanen na de kortste dag ter ere van Julvatter, de god van de vrolijkheid. Dit feest duurde van 25 december tot 6 januari. De drie eerste dagen benevens jaarsdag en dertiendag - 6 januari - waren de vijf grootste feestdagen in dat tijdperk. En de gebruiken op oudejaarsavond, oudejaarsnacht en nieuwjaarsdag herinneren sterk aan alle gebruiken van het joelfeest. Het lawaai dat de oude heidenen maakten om de boze demonen te verjagen, vinden we nog terug in het klokluiden en in het schieten en het vuurwerk in oudejaarsnacht. Noemt men het nu een vregdeschot ter begroeting van het nieuwe jaar, het gebruik gaat terug tot de voor-christelijke tijd.

In het decreet van Eligius wordt ook verboden het bakken van koeken die de vorm van mens of dier hebben. Deze oorspronkelijke offerkoeken vinden we niet zozeer meer terug op nieuwjaar als wel op 5 december. In Groningen worden in deze tijd nog vierkante koeken verkocht, die de naam dragen van oude wijven, dus die in hun naam nog aan het oude offer doen denken. De duivekater in de Zaanstreek herinnert daar ook aan.

Het zingen gedurende de oudejaarsnacht was vroeger een algemene gewoonte. Maar al die gebruiken zijn langzamerhand door kerkeraden en stadsbesturen verboden.

In België en in Brabant en Limburg was het nog gebruik dat de kinderen langs de huizen gingen zingen en geen enkele bakker werd overgeslagen.

Oudejaarsavond is toch ook voor ons een heel bijzondere avond gebleven. Misschien mag je wel tot tien of zelfs wel tot twaalf uur opblijven. Dan is het ook een heel lange avond. En het kan ook een heel gezellige avond worden wanneer iedereen zijn best doet.

Zo hebben vader of moeder 's middags al oliebolle gebakken en allerlei hapjes klaarge-maakt en lezen ze straks misschien een mooi verhaal voor. Zo kunnen jullie zorgen voor wat spelletjes en snoeperijen, die je zelf vooraf kunt maken. Iedereen levert dan zo zijn eigen bijdrage om van de oudejaarsavond een fijne avond te maken.

Sjoerd Vreijman

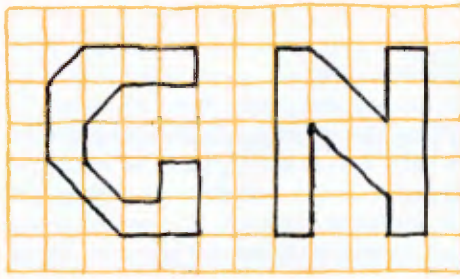
Spelletjes voor oudejaarsavond

Pot en bureu

Dit is een heel oud, maar heel gezellig spel en het gaat als volgt. Ieder krijgt twaalf voorwerpen of snoepjes voor zich. In het midden van de tafel is de pot. Ieder legt drie snoepjes voor zich en hiermee is de eigen 'buurt' gevuld. Nu gooit ieder van de spelers om de beurt met twee dobbelstenen. Bij het gooien van 'zes' moet er één snoepje uit de buurt in de pot. Bij het gooien van 'één' moet er één snoepje in de buurt van de linkerbuurman of buurvrouw. Is je buurt leeg, dan mag je bij de volgende gooibeurt proberen de inhoud van de pot, of van alle buurten te veroveren! Wie nu namelijk 'zes' gooit, krijgt de hele pot. En wie nu één gooit, krijgt de inhoud van alle buurten en is winnaar van deze ronde. De gewonnen snoepjes gaan bij de eigen voorraad en het spel begint opnieuw. We vullen onze buurt dus weer aan tot drie uit onze eigen voorraad.

Dit spel kan voortgang vinden zolang er bij de spelers animo voor is. Is bij een van de spelers de voorraad op, dan kan deze weer worden aangevuld. Deze speler krijgt dan echter een 'strafaantekening'.

Is de groep erg groot, dan verdient het wel aanbeveling dit spel in twee groepen te spelen. In elke groep niet meer dan acht spelers.

Tekenspel

Hiervoor hebben we nodig een hoeveelheid ruitjesschriftpapier en schrijfgerei. Geef elke speler een kwart vel papier.

We gaan nu op reis, maar weten niet waar we zullen uitkomen. Hoe doen we dit?

Laat eerst door ieder een windroos tekenen met de acht belangrijkste windrichtingen erop. Dan spreken we af dat elk hokje (horizontaal- of vertikaallijntje) één kilometer is. Ook de diagonaal van een hokje is één kilometer. We spreken daarna niet meer over hokjes of lijntjes maar over kilometers. Bovendien spreken we ook niet meer van 'naar rechts' of 'naar links', maar duiden de richting aan door over een bepaalde windrichting te spreken. Bijvoorbeeld: we gaan twee kilometer naar het oosten, dan drie kilometer naar het noorden, vervolgens twee kilometer naar het noordwesten, enzovoort. Al tekenende krijgen we een bepaalde afbeelding, die eenmaal klaar en goed een nieuwjaarswens inhoudt. De spelleider moet vooraf een voorbeeld hebben klaargemaakt. Bekijk het voorbeeld eens en oefen even goed.

Charades

Hieronder wordt verstaan het uitbeelden van een woord, waarbij elke letter door een handeling wordt uitgebeeld. Elke speler mag zich een paar minuten voorbereiden om een woord te bedenken en te bepalen hoe dit moet worden uitgebeeld. Kiest iemand bijvoorbeeld het woord koets, dan kan hij letter voor letter bijvoorbeeld als volgt uitbeelden:

k = kegelen - o = openen - e = eten - t = tekenen - s = schaatsen.

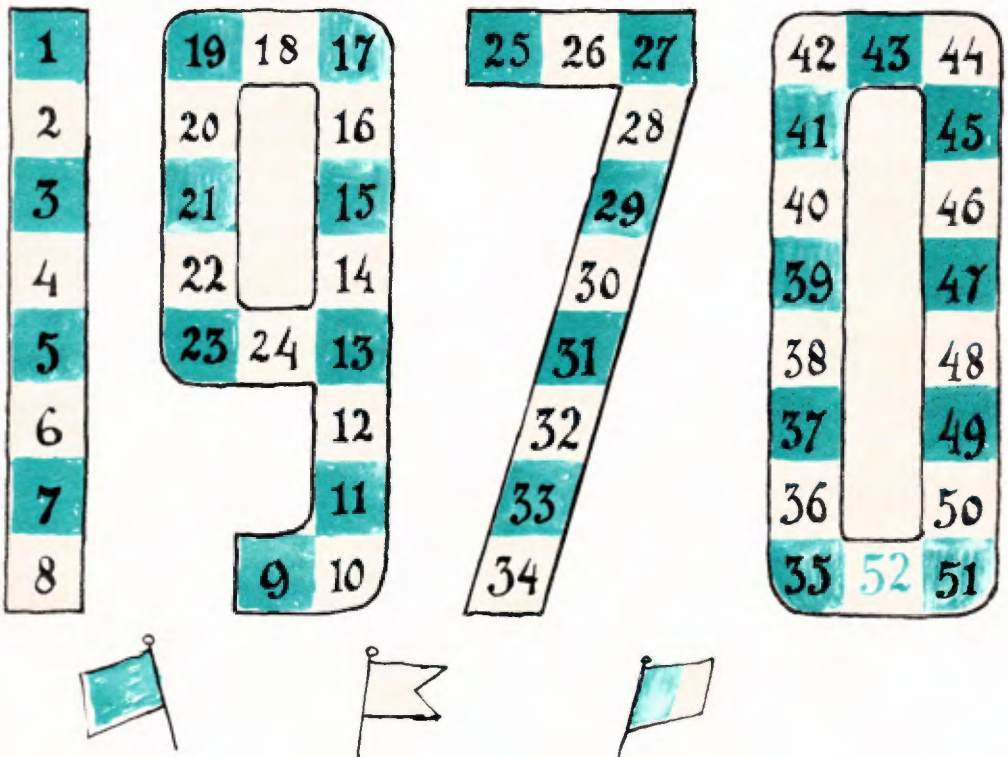
Naar verkiezing kan ook worden toegestaan dat een letter door twee personen wordt weergegeven. Voor de letter t zou hier dan gelden: tennissen of touwtrekken. Het is de bedoeling dat de anderen raden welk woord wordt bedoeld.

Het spel kan worden herhaald zo vaak als de spelers zelf willen.

Weet je nog? (een nieuw spel van een traditionele oud-en-nieuw-gebeurtenis)

In de kamer, voor ieder duidelijk zichtbaar, hangt of staat, op een groot stuk zachtboard bijvoorbeeld, een vel papier, waarop met grote cijfers 1970 staat. Deze cijfers, aangevende het oude jaar, vormen een baan met verschillende hokjes (zie bijgaande afbeelding). Deze hokjes worden genummerd van 1 tot en met 52, zodat de weken van het jaar hiermee zijn aangegeven. Voor iedere speler is er een bepaalde kleur vlaggetje aan een speld (stukje papier om speld lijmen). De spelleider heeft van tevoren een aantal vragen over gebeurtenissen in de wereld, ons land, de stad, de buurt, het gezin, uit het afgelopen jaar op kleine briefjes geschreven. Elke vraag op een afzonderlijk briefje. Onder elke vraag staat een puntenwaardering (bijvoorbeeld plus 5 of min 6). De eerste speler (volgorde bepalen door loting) trekt een papiertje. Hij leest de vraag hardop voor en mag daarna het antwoord op de vraag geven. Is het antwoord goed, dan mag deze speler (om bij dit voorbeeld te blijven) vijf punten opschuiven. Dan komt hij dus in vakje vijf. Is het antwoord verkeerd, dan moet hij zijn beurt voorbij laten gaan. Stond hij al in het veld, dan moet hij zes plaatsen teruggaan. In het laatste geval kan het briefje met de vraag eventueel weer worden teruggegeven en later opnieuw worden gebruikt. De toekenning van het aantal positieve of negatieve punten is afhankelijk van de moeilijkheid van de vraag.

Welke speler weet de meeste antwoorden op de vragen en komt het eerst bij het laatste vakje?

Lekkernijen voor oudejaarsavond

Mokkataart

Het is leuk zelf een taartje te maken en de anderen hiermee te verrassen.

Dat kan. Voor dit taartje heb je nodig:

biscuits (liefst vierkant of vierhoekig), 120 gram boter, 60 gram poedersuiker, sterk koffie-extract, chocoladehagel of chocoladevlokken.

Je maakt eerst de crème-au-beurre, roert de boter tot room en vermengt deze met de suiker, en voegt naar smaak wat koffie-extract toe.

De biscuits even in koffie-extract dopen, daarna naast elkaar in een vierkante of rechthoekige vorm leggen, bestrijken met de crème-au-beurre. Daarop leg je weer een laag biscuits, en zo verder tot je de taart hoog genoeg vindt. De bovenste laag moet uit crème-au-beurre bestaan. De zijanten bestrijk je ook met de crème en dan bedek je de taart met chocoladehagel. Mag je de garneerspuit gebruiken? Garneer dan de taart door er crème op te spuiten!

Chocanoten

Breek een of twee chocoladerepen ('t is maar hoeveel je maken wilt) in stukjes en doe deze in een pannetje. Zet dit pannetje in een andere pan met heet (niet kokend) water. Als de chocola gesmolten is, doe je er enkele soorten noten in. Wentel ze door de chocola en haal ze er, als ze goed bedekt zijn, weer uit met een vork en leg ze daarna op een stukje boterhampapier. Laat de chocolade op de vork nog even op de noot druppen, wanneer je dat nodig vindt. Is de chocola gestold, dan kun je gaan presenteren!

Milkshake

Doe in een glas een schep suiker, een scheutje koffiemelk en vul daarna aan met gazeuse. Als je wat verschillende soorten gazeuse neemt, krijg je een kleurige drank.

Salade à la maison

Het is erg gezellig voor oudejaarsavond een slaatje klaar te maken. Voor dit slaatje voor vier personen heb je nodig:

4 gekookte aardappelen - 1 handappel - 1 plak ham (of andere vleessoort van 200 gram) - 4 eetlepels sperzieboontjes uit blik - 4 zoetzure augurken - wat zilveruitjes - 2 hardgekookte eieren - slasaus - een paar slablaadjes - om te garneren een paar rauwe worteltjes.

Werkwijze

1 De aardappelen in dikke plakken snijden, die plakken in reepjes en de reepjes in kleine blokjes. Doe de aardappelblokjes in een grote kom.

2 De appel schillen, met een appelboor het klokhuis eruit boren, van de appel plakken snijden, dan van de plakken repen, enzovoort. In de kom bij de aardappel doen. Sperziebonen in stukjes snijden en ook in de kom doen.

3 Doe over de aardappelen en de appel en sperziebonen alvast een eetlepel slasaus, anders worden de appels zo bruin.

4 De ham net zo behandelen als de aardappelen en de appel, en erbij voegen.

5 De augurkjes in dunne plakjes snijden en erbij doen.

6 De zilveruitjes een keer doorsnijden. Doe ook die in de kom.

7 Alles nu voorzichtig omscheppen en er nog wat slasaus aan toe voegen, zodat alle blokjes aan elkaar blijven klitten.

8 Was de slablaadjes onder de kraan af, droog ze zonder ze te beschadigen en leg ze op een mooie platte schaal.

9 Schep nu alles wat in de kom is op de slabladen en vorm er een mooi 'bergje' van.

10 Het bergje bedekken met slasaus, zodat er een gladde bovenkant ontstaat.

11 De rauwe worteltjes wassen en er twaalf ronde plakjes van snijden.

Dit zijn de cijfers van de 'oudejaarsklok'. Nu nog twee wijzers snijden van wortel en deze leggen op vijf voor twaalf.

12 Het ei in plakjes snijden en deze weer halveren en de halve plakjes ei netjes vlak naast elkaar om de salade heen leggen.

Geloof maar dat iedereen zal smullen!

Geweldig, Han!

„Mam, wat heeft hij gezegd?”

Zodra ze de deur heeft horen dichtvallen, rent Ineke op haar moeder toe.

„Wat zei de dokter?”

„Dat het heel goed gaat met Peter. Hij moet nu alleen nog verder opknappen en aansterken. En dat kan het beste buiten.”

„Buiten? Waar buiten?”

„In een kindershuis midden in de bossen.”

Het gezicht van Ineke betreft helemaal.

„Gaat hij dan weg? Zeker in de winter!”

„Ja, voor een paar weken. En dan komt hij weer helemaal gezond terug en na de paasvakantie mag hij weer naar school.”

„Zo,” zegt Ineke. En dan holt ze naar binnen naar Peter. Peter zit met een somber gezicht voor zich uit te staren. Zijn handen onder zijn hoofd.

„Jij moet naar buiten, hè?”

„Nogal lekker. In de bossen, wat heb je daar nou! Met allemaal vreemde jongens en meiden. En dan in de winter. Leuk zeg, of ze niks beters wisten. Als ik de kans krijg, ga ik er vandoor!”

„Doe niet zo gek!” zegt Ineke. „Net of het hier zo leuk is, als je toch niet buiten mag spelen. En die vreemde jongens . . ., nou die kunnen wel eens aardiger zijn dan je vrienden hier. Denk maar eens aan Han.”

Ineke ziet aan het gezicht van Peter, dat het raak is wat ze nu zegt. Peters gezicht vertrekt een beetje en hij krijgt een kleur.

Han . . . Z'n beste vriend. Wat heeft hij met Han altijd een plezier gehad, op school, langs de grachten, bij het IJ! Altijd waren ze bij elkaar. Totdat hij ziek werd. O ja, in het begin kwam Han nog wel. Soms bracht hij wel eens wat voor Peter mee. Maar toen het langer ging duren . . .

Ineke had vaak aan Han gevraagd: „Toe Han, kom nu nog eens. Peter vraagt steeds naar je.” Maar Han kwam steeds minder.

Het was winter geworden. De gezellige tijd van Sinterklaas en kerstfeest kwam. Peter knapte wel op, maar mocht toch nog lang niet naar school. Jammer! Moeder probeerde het thuis zo gezellig mogelijk te maken en weer vroeg Ineke Han om te komen. Met moeder had ze een afspraakje gemaakt: „Zal ik vragen of Han tweede kerstdag komt?”

En ja, dat zou gebeuren! Han had het beloofd. Opgetogen was Ineke thuisgekomen.

„Peter, Han komt tweede kerstdag met je spelen.”

Wat had Peter zich daarop verheugd! Hij maakte plannen: de kaarsen zouden weer mogen branden, vader zou een verhaal vertellen en er moesten sterretjes bewaard worden om vuurwerk te maken. Peter had wat lekkers dat hij zelf gekregen had, heel zorgvuldig ingepakt en het onder de kerstboom gelegd voor Han.

Toen werd het tweede kerstdag. Peter zat al op de uitkijk! Maar het ene uur na het andere ging voorbij en wie er kwam . . . Geen Han . . .

„Hoe kan dat nou?” had Peter al een paar keer gezegd. Hè, had Han maar telefoon.

„Hij is misschien wel ziek geworden,” had moeder geopperd. „Je weet het niet.”

Peter was die dag heel stil geweest. Vader en moeder hadden allerlei leuke spelletjes verzonnen, vader had het verhaal verteld, maar het hielp niet. Peter bleef stil en teruggetrokken.

„Ik geloof niet dat hij ziek is, want dan had zijn vader wel even gebeld . . .,” had hij alleen

maar gezegd.

En nu Ineke de naam van Han noemt, ziet ze Peters gezicht weer betrekken. Dat komt door die bedorven tweede kerstdag.

Ineke snapt Peter niet. Zij is woedend op Han. Zij zou er zich niet zo druk over maken. Vrienden genoeg. Zij zou hem nooit meer aankijken, zij zou . . . Ze zou hem door elkaar rammelen als ze hem tussen haar vingers kreeg, hem slaan en schoppen. Die stomme knul. Hij was het natuurlijk vergeten. Hij had zijn eigen pretjes, maar aan haar broer, die ziek was, dacht hij niet. Zij zou . . .

Och, zij zou niets . . . want ze zag Han niet eens!

Maar toch, zij zal wel eens goedmaken wat Han bedorven heeft. Nu ja, echt goedmaken, dat kan natuurlijk niet. Die bedorven dag is voorbij, die komt niet meer terug, maar ze zal toch wat doen. Wacht maar, er zijn wel andere jongens en meisjes die veel leuker zijn dan Han. Ze zal hun vertellen wat er gebeurd is. En dan . . ., dan zullen ze een heel fijne dag maken voor Peter. Ja, dat zal gebeuren. En dan bedenkt Ineke haar plan.

Ze hebben al een hele tijd niets tegen elkaar gezegd, als vader de kamer binnenkomt . . . Hij ziet ze zitten: Peter met een smal wit gezicht en Ineke met een hoogrode kleur.

„Zo, hoe is het hier?” vraagt vader vrolijk.

„Pet!” zegt Peter.

„Nee”, zegt Ineke, „zo leuk is het niet.”

„Wat niet?”

„Dat Peter weg moet, natuurlijk.”

„Kom nou,” zegt vader, „hoe oud zijn jullie? Peter is al elf, bijna twaalf en jij tien. Het is maar voor een paar weken. Dat is toch niet zo erg? En als Peter terugkomt! Dan herkennen we hem niet meer. Dan is hij een beer van een vent geworden. En moeder en ik hebben zoëven in de keuken een leuk plan gemaakt.”

Nu kijkt Peter vader aan.

„Wat dan?” roept Ineke.

„Even wachten tot we aan tafel zitten, dan is moeder er ook bij.”

Aan tafel vertelt vader het plan. Ze zullen op oudejaarsdag naar opa en oma reizen. Dat is niet ver van het kinderkuis. Bij opa en oma zullen ze oud en nieuw vieren en op twee januari brengen ze dan met elkaar Peter weg.

„Hoi!” roept Ineke. „Dat vind ik hardstikke goed zeg!”

„Ja . . .,” zegt vader, „dat is het, maar ik moet nog heel wat in orde maken voor die tijd. Je zult me dus nog flink moeten helpen.”

„Nou zeg!” mompelt Ineke, maar haar gezicht is nu helemaal opgeklaard.

„Verdraaid!” roept Peter. „Oudejaar . . . dat is overmorgen al!”

Het is oudejaarsdag.

Langs de straat slentert een jongen. Hij staat dan eens voor de ene etalage en dan weer voor de andere stil. Maar kijken naar wat er allemaal ligt doet hij niet.

Het is Han. Nog nooit heeft hij zich zo alleen en zo ellendig gevoeld. Als hij geen twaalf jaar was, zou hij hier op de stoeprand gaan zitten grienen als een klein kind. En als er niet zoveel mensen liepen, dan zou hij schelden, schelden en schreeuwen . . .

Ja schelden op zichzelf! Vanmorgen was het gekomen. Hij hielp moeder bij het opruimen van de gezellige dingen van het kerstfeest. Alleen de kerstboom bleef nog een paar dagen staan. Hij dacht aan die fijne dagen met oom Rob en tante Carla. En toen herinnerde hij het zich plotseling. Als hij een klap in zijn gezicht had gekregen, zou het niet harder zijn aangekomen.

Tweede kerstdag . . . Peter . . .!

Helemaal vergeten . . .! Hij stond als vastgenageld aan de grond. Bijna liet hij van de schrik een kaarsenstandaard vallen maar toen probeerde hij weer gewoon te doen. Hij wilde het

eerst goedpraten omdat oom Rob en tante Carla helemaal onverwacht waren gekomen, maar dat was het niet. Hij had toch in ieder geval wel even bij Peter langs kunnen gaan. Nee, het was niet goed te praten! Hij had niet gedaan wat hij beloofd had. Hij had Peter in de steek gelaten. En nu is het te laat. Nu is het kerstfeest voorbij.

Moeder had het toch gemerkt. Ze had gezegd: „Wat is er opeens Han? Heb je je pijn gedaan aan iets?”

Was dat maar waar! Dat was niet zó erg geweest. Maar dit! En hij had het aan moeder verteld. Maar niet alles. Hij had niet verteld hoe vaak Ineke hem al gevraagd had te komen.

„Dan moet je nu meteen maar naar Peter toe,” had moeder gezegd. „Laat alles maar liggen.”

En nu is hij op weg naar Peter.

Hij voelt in zijn jaszak. Een kwartje. Zal hij iets kopen? Alsof dat wat helpt. Dat is laf ook, want dan lijkt het wel of je iets wilt goedmaken. En dit kan hij niet meer goedmaken. Nooit meer, want kerstfeest is voorbij.

Daar is de straat van Peter. Daar helemaal boven in die flat woont hij.

Langzaam klautert hij de trappen op. Hij wilde maar dat er aan die trappen nooit een eind kwam. Maar daar is de laatste trap al en daar is de deur van Peter.

Even wacht Han. Dan belt hij. Wat is het stil. Hij hoort niets. Er komt niemand. Hij belt nog eens. Maar het blijft stil. Even voelt hij zich opgelucht. Hè, hè, het hoeft niet. Maar nu verandert er ook niets. Nee, er komt nog méér bij.

De vraag: waar is Peter? Is hij beter? Dat kan niet, want hij mocht nog niet naar school. Maar wat is er dan?

Even ongelukkig als op de heenweg gaat Han weer terug naar huis. Een snertvent is hij. Alles is bedorven door zijn eigen schuld. En 't is nog wel oudejaarsdag. Hij heeft met vader wat rotjes en ander vuurwerk gekocht. Dat mag hij vanavond aansteken. Maar wat heb je eraan? Als hij Peter gesproken had, was alles misschien nog goed gekomen, maar nu! Een mooi oud jaar, een mooi begin . . . nou! Hij heeft wel eens gehoord wat het betekent al dat geknal op oudejaarsavond. Dat deden de mensen vroeger om de boze geesten weg te jagen. Als dat eens waar was. Dan zou hij alle narigheid willen wegknallen. Maar dat is natuurlijk onzin. Dat mochten ze vroeger geloven, hij weet nu wel beter. Maar hij zou willen dat het kon. En vanavond lang opblijven. Tot twaalf uur en dan nog naar buiten. Anders is dat een feest maar nu is het niet zo fijn meer.

Als hij thuis komt, hoort hij vader boven scharrelen. Han begrijpt het wel. Vader zoekt spelletjes bij elkaar. Spelletjes waar ze het hele jaar niet naar omgekeken hebben, maar op oudejaarsavond weet vader het altijd weer gezellig te maken, juist ook met die spelletjes. Moeder is in de keuken. De deur is dicht, maar toch ruik je door het hele huis de heerlijke baklucht van oliebollen en appelbeignets.

Een echt gezellige dag als altijd . . .

Ja, anders, maar nu niet.

Hij hoort boven ook de stemmen van Freek en Anneke. Die mogen ook opblijven vanavond en ze zijn er nu al opgewonden van. Alleen kleine Marcel moet naar bed.

Het wordt avond. Ze zitten rondom de tafel en vader kondigt het eerste spel aan.

Freek en Anneke genieten, Moeder gaat steeds rond met oliebollen en appelbeignets. Maar Han is er met zijn gedachten niet goed bij. Vader heeft al een paar maal naar hem gekeken. Wat heeft die jongen toch! Hij speelt wel mee, maar steeds moet een van de anderen zeggen: „Sufferd, let toch op!”

En echt plezier heeft Han vanavond ook niet.

De klok draait. Voor Freek en Anneke veel te vlug. Voor Han te langzaam. Maar het wordt twaalf uur. De spelen zijn aan de kant. Moeder heeft feestelijke hartige hapjes op de tafel gezet en de glazen met wijn staan klaar. Dan slaat de klok twaalf slagen . . . Ze tellen mee. Na de laatste slag heft vader het glas en zegt: „Een nieuw jaar is begonnen. We laten het oude jaar achter ons en kijken vooruit. We zullen proberen er met elkaar een goed jaar van te maken.”

Dan wensen ze elkaar een goed nieuwjaar toe. Ze drinken de wijn en eten het lekkers en dan . . . Dan naar buiten!

Wat een drukte, overal vuurwerk, rotjes, gillende keukenmeiden, donderslagen, vuurpijlen. Freek en Anneke blijven met moeder voor het huis en mogen sterretjes afsteken. Maar vader en Han hebben echt vuurwerk.

„Naar het landje, daar!” roept Han.

Even is hij er nu helemaal in. Aan de overkant van de weg is een landje waar ze prachtig het vuurwerk kunnen afsteken, zodat moeder en de kleintjes het ook kunnen zien. Het gaat prachtig! Eén vuurpijl mislukt, verder gaat alles geweldig. Jammer dat het vuurwerk toch nog zo gauw op is. Nog een poosje blijven ze kijken, overal in de rondte knalt het.

Dan opeens grijpt Han vaders hand.

„Pap . . .” zegt hij aarzelend, „Pap, kom eens mee . . . Laten we nog een eindje lopen.”

Even roept vader naar moeder, die nu achter het raam staat: „We komen zo!”

Dan lopen ze de straat uit.

„Pap, ik moet u wat vragen. Nu is alles van het oude jaar voorbij, hè?”

„Ja jongen, het oude jaar is voorbij. Maar wat bedoel je?”

Vader slaat een zijstraat, waar het rustig is, in.

„Weet u het van Peter? Heeft moeder het al verteld?”

„Nee jongen, ik heb moeder bijna nog niet gesproken.”

Han vertelt alles. Even blijft het stil. Rondom klinken hier en daar nog knallen, af en toe schiet er nog een vuurpijl de lucht in. Het is een prachtige heldere avond.

„Ja jongen, dat is voorbij. Die bedorven tweede kerstdag is nu niet meer terug te halen, die is niet meer over te doen,” begint vader weer.

Even kijkt hij naar Han. Han loopt met gebogen hoofd.

„Ik begrijp hoe jij je nu voelt jongen, ellendig, miserabel. En daar heb je het ook naar gemaakt. Maar nu moet je ook weer niet denken dat het hopeloos is. Gelukkig niet. Een nieuw begin is altijd mogelijk. Het is nu oudejaarsavond. We zijn misschien wat in de stemming, maar denk nu niet dat dit alleen bij oud en nieuw hoort. Nu is het die ongelukkige dag met Peter, maar er zullen steeds weer opnieuw grote en kleine mislukkingen komen. Als je er dan maar nooit bij blijft zitten. Als je altijd maar weer opstaat en opnieuw begint. Dan is het ook altijd weer de moeite waard om te leven. Ja, zelfs iedere dag moeten we opnieuw opstaan en opnieuw leven. Begrijp je dat?”

Han knikt.

Ze lopen nu weer op huis aan en zwijgen.

Maar dichtbij huis zegt vader: „Dus Han, opstaan en opnieuw beginnen. En je allereerste

werk in dit nieuwe jaar is, dacht ik, iets te doen voor Peter, de relatie met Peter weer herstellen. Dan is het begin van het nieuwe jaar voor jou de moeite waard!”
Ze zijn thuis. Anneke en Freek zijn nog op, maar staan al klaar in hun pyjama om naar bed te gaan.

„Was het mooi buiten?” roepen ze.

„Fantastisch jongens!” zegt vader. „En volgend jaar mogen jullie ook mee. Maar dan nu gauw naar bed.”

Even later ligt ook Han in bed. Hij is moe, maar hij voelt zich toch niet zo ongelukkig meer.

De volgende dagen denkt Han nog veel aan het gesprek met vader. Het wordt hem steeds duidelijker. Hij zal niet meer denken over 'goedmaken'. Ja, hij wil opstaan, hij wil opnieuw beginnen. En hij bedenkt een plan.

Op de eerste schooldag om vier uur gaat Han op weg. Als hij weer voor de deur van Peters huis staat, ziet hij meteen dat er nu wél iemand thuis is. Na zijn bellen gaat de deur open. Daar staat Ineke.

„Dag . . . ik kom voor Peter.”

Ineke wordt vuurrood.

„Kom jij voor Peter? Ga jij maar weg! Peter heeft jou niet meer nodig. Hij is er niet eens. En weet je wat jij bent? Jij bent een echte gemenerik, een lafaard! Jij laat Peter in de steek! Jij bent . . .”

Ineke staat nu vlak voor Han.

„Jij . . . jij . . . hoepel maar op, grote sul die je bent!”

En dan: Klets boem! De deur valt met een smak dicht. Daar staat Han, beduusd, helemaal overrompeld. Maar dat duurt niet lang. Dan wordt hij woedend.

Die griet! Waar bemoeit ze zich mee? Wat verbeeldt ze zich! Wat heeft zij ermee te maken! Hij komt toch niet voor haar. Hij komt voor Peter.

Maar . . . „Hij is er niet meer”, heeft ze gezegd. Waar is Peter dan? En de plannen die hij heeft gemaakt . . . Wat moet hij doen? Nog eens bellen? Ja, en dan weer afgeblaft worden zeker door die meid. Dat nooit!

Maar zijn plannen gaan door. Hij heeft haar niet nodig en haar vader en moeder ook niet. Wacht maar!

Han wordt al even rood als Ineke, als hij de trappen van de flat afholt. Woedend is hij,

woedend! Als ze soms denkt dat hij haar nodig heeft, is ze ernaast. De meester is er ook nog, en die weet vast wel waar Peter is!

De volgende dagen is Ineke druk bezig. Achttien januari is Peter jarig. Dan zal zij eens iets leuks verzinnen. Daar heeft ze Han niet voor nodig. Fijn dat ze hem eens flink de waarheid heeft gezegd. Die komt niet weer, maar zij zal wel goed maken wat Han bedorven heeft.

Het zal een leuke dag voor Peter worden. Vader en moeder doen ook mee. Ze gaan naar Peter toe en zij mag nu een paar vriendjes meenemen. Wie moeten dat zijn? Ze maakt een lijstje. Er staan op: Bert, Andries, Klaas . . .

Als ze naar Bert gaat om hem uit te nodigen, doet Bert haar zelf open. Ze vertelt over het plan.

Maar dan kijkt Bert heel vreemd op. „O ja . . . dat . . . nee, o ja . . . nee toch niet, dat kan niet . . .” hakkelt hij.

„Och joh, doe niet zo gek!”

„Nee, echt, ik kan het niet vertellen.”

„Waarom niet?” wil Ineke weten.

Nog even aarzelt Bert, maar dan zegt hij heel beslist: „Nee, echt, het kan niet.”

„Dan ben jij gek!”

En weg is Ineke. Maar bij de anderen gaat het net zo. Niemand gaat mee. Geen van de vrienden van Peter. En allemaal doen ze even vreemd.

„Och,” denkt Ineke schamper, „knullen, daar heb je niks aan.”

Corrie en Marijke en Coentje, het broertje van Marijke, die willen best mee. En ja hoor, met hen lukt het wel. Nu kan Ineke verder haar plannen maken. En wat die Han zo hopeloos verknoeid heeft, zal zij weer goed maken . . .

’t Is vrijdagavond zeventien januari. In het kindershuis is het nu stil. Alleen in de grote zaal brandt nog licht. Daar zijn een paar zusters bezig alles te versieren. Ze hebben er erg veel plezier in.

„Echt fijn voor Peter,” zegt zuster Ria „Misschien helpt hem dit een beetje.”

Ja, want het gaat niet zo heel goed met Peter. Hij verlangt erg naar huis. En het lijkt of hij ergens over tobt. Eén keer vroeg zuster Ria: „Kom, schrijf eens een brief aan je vriendje en vraag of hij je wat vertelt van school.” Toen schudde Peter zijn hoofd en zei: „Ik heb geen vriendje meer.” Zuster Ria begreep er niets van.

Als alles klaar is, gaan de lichten in de grote zaal ook uit en dan wordt het helemaal stil in het kindershuis. Het wordt nacht. Maar morgen . . .

Na het ontbijt gaan alle kinderen naar de grote zaal. De stoelen staan in een kring. De stoel van Peter is versierd. Wat geweldig! En straks, straks komen vader en moeder Ineke . . . Zou het al gauw zijn?

Als ze zitten, begint het feest. Peter krijgt van de zusters een mooie legpuzzel van wel duizend stukjes en van de kinderen een voetbal. Er wordt veel gezongen en gelachen en geklapt.

Dan gaat de bel . . .

Een zuster steekt haar hoofd om de hoek van de zaal. Bezoek voor Peter!

En daar komt binnen . . . Bert!

Peter wordt gefeliciteerd en krijgt weer een cadeautje.

De bel . . . Bezoek voor Peter.

Daar staat . . . Andries.

En als de bel weer gaat . . . Klaas!

En dan Rob. En dan Gert-Jan.

Peter weet niet wat hij ziet. Bij iedere vriend die binnenkomt gaat er een gejuich op.

En dan . . . komt Han binnen.

Peter staart naar de deur. Zijn mond valt open. Han loopt langzaam naar Peter toe. Hij weet niet meer goed wat hij zeggen moet. En hij had het nog wel zo goed van te voren bedacht en zelfs geoefend.

„Gefeliciteerd Peter”, zegt hij. „En . . . ik, ik ben een snertknul geweest. Maar dit . . . dit . . . ik wil graag opnieuw beginnen.” Peter weet niet goed wat hij zeggen moet.

„Han!” roept hij, „Han, wat geweldig dat je er bent!”

Dan geeft Han zijn cadeau. Met bevende handen maakt Peter het pakje open. Een zaklantaarn.

Peter zegt: „Dank je Han, fijn voor 's nachts.”

Hij heeft een hoogrode kleur gekregen.

„Geweldig,” zegt de zuster. „Maar ik vind dat die jongens na de lange reis in de kou eerst iets lekker warm moeten hebben. Wie is ertegen?”

Wat een vraag! Niemand natuurlijk!

Als ze allemaal wat gehad hebben, gaan ze zingen.

Zuster Joke zit achter de piano en zuster Ria heeft haar gitaar gehaald. Een van de jongens is weggehouden en komt terug met een mondharmonika. Juist als ze allemaal klappen, wordt er weer gebeld.

„Bezoek voor Peter!”

En dáár staan vader, moeder, Ineke, Corrie, Marijke en Coentje.

Ook dat nog! Hij zou het bijna vergeten zijn.

Terwijl vader en moeder hem feliciteren, kijkt Ineke de kring rond. Ze ziet bekende gezichten. Daar tussen al die vreemde kinderen herkent ze Bert . . . en Klaas . . . En dat is Andries en dáár . . . Han!

„Jij . . . jij . . .” snauwt ze. Ze wordt vuurrood en loopt meteen op Han toe.

Han staat op. Hij weet niet wat hij moet zeggen en gaat meteen weer zitten.

Daar komt Peter aanhollen. Hij roept: „Leuk hè, Ineke? Dat heeft Han allemaal verzonnen!”

Ze zingen, doen spelletjes die Han van te voren bedacht heeft. En als de morgen voorbij is gaat er een hoeraatje op voor Han.

Han kijkt wat verlegen rond. Ineke zit naast hem en ze kijkt hem eens aan. Dan fluistert ze: „Je valt me toch wel mee Han. 't Is geweldig wat je hebt gedaan!”

Tot besluit

Het boek is uit. Heb je de verhalen gelezen? Heb je het werkspel uitgewerkt? Heb je het sprookjeshuis gemaakt en de puzzel en alle andere dingen gedaan die je kon doen?

Nee? Toe nou, laat eens zien wat je kunt!

Ja? Schrijf me dan eens wat je gedaan hebt en hoe je het gevonden hebt. En als je wat leuks weet, of als je ouders of broers of zussen iets leuks weten voor het volgende boek, schrijf me dat dan vooral ook. Brieven voor mij kun je sturen aan *Uitgeverij Ploegsma, Keizersgracht 616, Amsterdam C. Niet vergeten hoor!*

Tot de volgende keer!

Jac. J. Sinnema

Inhoud

Woord vooraf *Jac. J. Sinnema en Uitgeverij Ploegsma*

Viering van kerstavond, 3

Vieren met versieren *A. Hamaker-Willink en Wijnie Schouten, 3*

Kerstlekkernijen *Aja Bloem, 7*

Goed sabbat (verhaal) *Werner Daniëls, 8*

Viering van de kerstdagen, 17

Kerstviering thuis *Maria Graft, 17*

Driekoningenspel *Sjoerd Vreijman, 23*

Koekversieren *J. N. Reyers-Soeters, 26*

Puzzel *J. N. Reyers-Soeters, 27*

Hondenmaria (verhaal) *Gertie Evenhuis, 28*

Tussen kerst en oudjaar, 35

Van kerst naar oud en nieuw *Sjoerd Vreijman, 35*

Werkspel (wedstrijd) *Sjoerd Vreijman, 35*

Men neme . . . *Wijnie Schouten, 38*

Wie knabbelt er aan mijn huisje? *H. Kernkamp-Biegel, 40*

Zo'n gekke naam (verhaal) *C. Wilkeshuis, 44*

Viering van oudejaarsavond, 49

Iets over oud en nieuw *Sjoerd Vreijman, 49*

Spelletjes *Sjoerd Vreijman, 50*

Lekkernijen *Wijnie Schouten en Aja Bloem, 53*

Geweldig, Han! (verhaal) *Katja Vriesin, 55*

Tot besluit *Jac. J. Sinnema, 63*

ISBN 90 216 0244 X

